

ՏԻՈՒՐ
ՊԱՏԿԵՐ
ԿԻՆԵՐՈ
ԻՐԱԿԱՆ

ԱՐԱԽՍ

ԼՈՅՍ, ԳՈՅՆ, ՆԵՐԴԱՇՆԱԿՈՒԹԻՒՆ

[illegible]

Մեր այս կյանքում, րեհը արեւուն
 ճառ, լրացնողը յամենի կ'ընեն
 կենքին և երբեքս չառաքողին
 Իրականին: Յառուկ կեպով պատ-
 ճառողս յառաքողին ցոյց կու տամ
 Բէ ինչեւ աշխարհ այս կամ ան
 Կ'ենեն ճառադուրդ տալիսին և ջուրին
 Կ'ըջ տեսլիսին Տառաքողին չուսիսին:
 Տառաքողին անշուշտ այս գործին
 Ի ծածու չմտնողներն ճամբար որդեւ
 Ի մէջս մաս կը կարեն այս կարգա-
 կէպովս յոյժներ: Անէ կարի մէջ
 Կարողաք ի հետին նոր տիպարներ:
 Տառաքողս Բոլորուն յայտնեմ
 Ինչ, արեւիցի կենքին զգտուի որ կու
 Սոյա չառաքողսն ի դիմար յար, ապա
 Եւսն աշխարհ ճառսն անտեսեալսին
 Կամ չառաքողին: Մտնալով ի յան-
 ր մէկ երկու տարեկանով ցուրդ ար-
 արցունքսին: Մարմնամասնուն
 Կերպին թաղապատուս զեւսուս
 Կանգնելս, անմէկ անտեսուի պայման-
 քներն մէջ գտանք որդիներն ծածու ան-
 չապահանջին: Առաջիններն ճակատա-
 րար մէջ ճամբանախնամը դարձան
 Կարեն Իրկայ որ անհայ կեանք ի վախ
 Եւսն երկուստար արեւիցի, երկուրդ-
 յերկն ի հաւանան, ի ճեղքան ինչեւ
 Կարողաքս ճամբարս միակային մէջ, Էք
 Կարողաք ձեռք չէ Երկրորդ ինչեւ:

Տանեակ մը տարի առաջ մէկը կրնա՞ր մտայն անցնել որ այդ գաղտնաթիղինը Հայաստանի ալ բաժնի էր տնտեսող որ մը: Հարցումը, համարեւոյն, այսօր ալ անհնար է, սրբազորութեան շնորհիւ:

Տեղէ շատոր ականջին: Բայց տասն տարի մի ինք անքան շատ հաւատարմը, համոզմունքն առաջը զգալունքն որ պէս փարեցան որ այս մէկը րացադուրիէն պիտի չկտրէ: Մտնաւորն որ րուտաւոր հաստատութիւն սրտով է Երեսնայն իսկ:

Ճեղքանակապատճառ լրատու գրքից՝
Հայաստանի արդիւրով բաւաճածը այն է որ
Հայաստանէն մարտահրապարակութեան հա-
մար այլ եկեղեցիներ արտուղի կեննոր
Բիւր. Հազարեղծող կը արդիւր: Անոր զը-
խարարարը Հազարեղծող կըլլան արեւե-
կան շուկաներէն: Քուրքի, Սուրբի,
Մացեղի արարական եկեղեցիներէն:
Փորձառարտութեան մը միայն կը համե-
նեցուի: Այդ զորքարքին համակար-
արադարարութեան է շուկայի: Գաղթի մի-
ջադաշտին կազմակերպութեան միջոց
պարտութեան:

[illegible][illegible][illegible]

Այս հիմքին վրայ կառուցում է Ս. Նիկողոսյանը իր «Երկու ժամանակ» գրքը, առկայաբանական է յուսմամբ համարում ինքնաշարժիչը, սխալ թանկության, չգարտ թուղթի կողքին Սյնիակոյ լուսամտորին կը յանդի այն եղ-

Ըստածը կը կրկնէ արեւմտեան լրատ-
փութեան յայտարարով ցոյց տրուածը։
Տահելով տարբեր կերպը մը, անոնց ձեռ-
քէն փառնուին իրենց ամենապիտեան ու
զբաղմանը։ Այդպէս է կանոնը։ Շատ են
պարագաները ուր կիները ուղղակի վե-
րաժողացան են զերկրորդին։ Կր պատահէ
մէկը թաղող փրկուի ու փախուտով զի-
մէկ։ Մեծ է անոնց մէջ անշարժ հանդերձ
թիւն։

Երբեմն այդ կիններն ունան կը վերա-
դառնան կարևոր գումարներով ու կը
պատեն թէ որպէս դուրեւի չ'աւելի
նոր զոհեր կը գտնուին անոնց ճառա-
ցողներն ու զորաբար կը շարունակուի
նրէն վերադարձողներ իրենց հնա զո-
հերէն դաժան արարուածներ փորձառե-
րէն, իշխառեւն ու տէրբոն մայրացե-
կ'ըսն որ չեն կրնար, չեն ուզեր խօսի-
նալով պատահա՛նքն ժառնգ: Ատրիկ պատ-
ճառ է որ դժուարացա՛յ այդ կարգի

[illegible]

գործի միջոց է կամ, գործի անխնայ
գործի (մյուս կերպ մասը, ոչ ամբողջ կա-
րելու բան մաս տարբեր, գործի, գը-
մայալաք, համարում...: զոյրը, զոյրը
մամանակի քննարկում մշակում, ծոյրը
վորքը մարմնում մշակում, զոյրը բան մաս
իսկ տեղեկ բան ենթարկում, զոյրը ընկ-
րուրից գոր կերպով ենթարկում իրա-
դասնայ զոյրը բանում գործի մաս
բան զանազան կերպով ենթարկում մարդա-
յի մարմանը պիտի ունենա մասնա-
յի, զոյրը կերպով է արտառել երկրի
այլապես յուրյորիցները գնանալու
նախ(5): Այնուհետև, գործի Սինկա, գործի
կանգալապապա ապա զապրի, գործի
մասնա թէ մեր ընկերությունը, մաս-
կայրը գնանալով գնանալով, անոր կ-
յալապով ենթարկել գործից(6)

Բայց եւ այնպէս, Սինկազի ընկերա-
 յին-քաղաքական երկու պատաստներէ
 շնորհանկրթեան ժամանակն (ով
 եւյ ժամանակաշրջանը անցեալին մէջ չ

ճշտուրով զբաղողներու ինքնութիւն
 ճշտուր

Գնդերաբաններ կը զանգատին լրատ-
փութներէն, ալ որոնք չեն արտայայտուի-
լաւս նիւթին մասին, ինչ որ կերպով մ
ըր քաշակերէ աջդ զործունէութեամբ
զբաղողները եւ նոր զոճերու պատճա-
հէլլայ: Գ. Պօզուսեան կ'ալէ թէ պէտ-
է ճարպարակու արտայայտուի ալ մա-
սին որ լուրջ ճարք մըն է. միակ կ'ունի մ
փրկուիթիւն իսկ ան բաժին մը յաղողու-
թիւն կը նկատու:

Կորնի Զախարյան չհետևի Քիլոս
Կիլոսին այս մարզի օրոհակին, հրա-
ջուր հրադրյալ թաղապետին, Զախար-
յանին, Քիլոս Թաղապետին, Նրանիս-
թյալին չէ: Գրանաշատը օր ստան-
ալով, միջոցառումներ, իրենց յոթ-յառ-
թու ու անհայտնա խառնաձուլված
դրամատուրգիկ — յառաիկիկ Թուրքի-
յա, իրանյ — թէ՛ շատերից աչք դրժո-
նեցին: Այն ժամանակ, մասին պատմե-
լածները նոր չէին: Ոչ ոք օր ստանե-
լիս, թաղապետին չէին պատճառողից չէ-
լիս, բաղաձայնիչին չէր խորտակեց Կիլոսը,
իրենց թուրքաբարձին չէր խորտակեց խառ-
ն լու անվերելի, կամ իրաւաւ կ'ըլլա-
միջոցը, Զախարյանը, կապահարկը:
Ինքնուրոյն ճշդիւր դրժոք:

[illegible][illegible][illegible][illegible]

(Twp. 19

ՓՈՒՈՒՆ ԵՄԵՆԱԿԱՆ

Տեղից մոտ Սարգսյանի մասնաճյուղի առթիվ Տեր և Տեղից Տեղեկացրեցի, 1000 Քրանը կը հաշվեն Վանաճիճի:

**CROIX BLEUE
DES ARMÉNIENS
DE FRANCE**

A la découverte du JURA

La Croix Bleue des Arméniens de France organise un séjour familial du 20 au 27 août dans son centre de vacances de Bellefontaine.

Promenade dans les environs, journée à Genève et la rencontre de la communauté arménienne... Places limitées.

Renseignements et inscriptions avant le 25 juin au: 01.48.24.46.57.

ՊԱՐԱԶԱՆԴԻՍ

Յրանաճաճ կարգադրում էր և՛ Վերջորդյանի Արամյանի մասնաճյուղի կը հաշվեն իր քաղաքի պարտականությունները, Մայիս 12-ին Վերջորդյանի կերպարանի պարտականությունները 234, cours Emile Zola, 20-ին սեպտեմբեր:

Մուտքը 100 Քրանը: Երեկոյան պիտի խոսեցվածք երեւան մասնաճյուղի կը երգվելու և բոլորին ծանոթ **D.J. Didier**

Տեղից մասին ժամկետը հայկական լեզվի միջոցառումը հայկական լեզվի պատրաստումը համընդհանուր և հայկական առույններով:

Ձեր տեղերը սպասվողը համար հեռախոսի Վերջորդյանի Մայիսի Տան: Հեռախոսը -

04 - 78 - 26 - 28 - 71

Imprimé sur les Presses du Journal «HARATCH» 83, rue d'Hauteville, 75010 Paris Siret: 571 027 317 000 15 Commission Paritaire: N° 55935

HAMAZKAÏNE

Forum 2001

Que faites-vous pendant les vacances ?

Vous aimeriez passer vos vacances dans une ambiance chaleureuse et instructive ?

HAMAZKAÏNE propose cet été du 15 au 28 juillet un rassemblement de jeunes étudiants arméniens à Beyrouth.

P O U R

- mieux connaître la culture arménienne;
- faire des échanges entre jeunes venus de différents pays de la diaspora;
- discuter et débattre de thèmes qui intéressent la jeunesse.

Des conférences, des débats animés par des professeurs.

Visite des institutions arméniennes et du Catholicosnat de Cilicie.

Le FORUM prévoit également des moments de détente, des visites touristiques à Anjar (village arménien) et autres sites ainsi que des soirées inoubliables.

Participation aux frais (hors transport aérien) :
Pension complète 600 USD
Demi-pension 300 USD

Pour tous renseignements vous pouvez consulter notre site web :

www.hamazkain.com
ou contacter Hourig Baghdassarian : 01.42.29.10.24.

ՅՈՒՇԱՏԵՐ

ԿՈՊՈՑ ԵՐԱՅԻ Ա. Բաղդասարյան, մասնաճյուղի ծառայող, Մայիս 5, ժամը 14-30-ին Փարիզի Հայ Մշակույթի Տան մեջ 17, rue Bleue — 75009 PARIS

ԿԱՄԻՏԵ
ԿԻՐԱՅԻՆ ԵՄԵՆԱԿԱՆ
"Ի Ա Ր Ա ՋՈՐ"
Շաբաթ - Վերջին

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ
HAMASKAÏNE
Փ Ր Ո Ւ Ջ
ԳՐԱԿԱՆ ԵՐԵՎԱՆԻ
ԱՆԱԶԻՏ ՏԵՐ-ՄԻՆԱՍԵՐ
Կը խոսեցվածք
ՅԱԿՈՐ ՊԱԼԵՍՏԻՆ
Վերջին գիրքը
« Ս Փ Ր Ո Ւ Ջ »
Ա Ջ Գ Ր Ա Ջ Ի Ն Հ Ի Մ Ե Ա Հ Ա Ր Ջ »
Հինգշաբթի, Մայիս 3, ժամը 20-30-ին
Փարիզի Հայ Մշակույթի Տան մեջ
17, rue Bleue, Paris 9°

Cathédrale Apostolique Arménienne
S E R P O T Z
T A R K M A N T C H A T Z
de Marseille

LA COMMISSION
FOI ET TRADITIONS ARMÉNIENNES
dans le cadre d'une série de rencontres
« LOUSSAVORTCHI LESSARANE »
(Atelier "St. Grégoire l'Illuminateur") propose
sa conférence-débat N° 10 sur le thème :

Le mystère de la Croix et ses traditions
(en français)
avec
le Rév. Père ZADIK AVEDIKIAN
Recteur de la Cathédrale
le jeudi 3 mai à 19 heures
dans la salle «A. Tchepachian»
339, avenue du Prado — Marseille 8°

Date à retenir
FETE CHAMPETRE
A. A. A. S.
DIMANCHE 17 JUIN
à la Maison de la Retraite de MONTMORENCY

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԲԱՆԵՐՈՐԴԱՆՈՒՄ
ԸՆԴՀԱՆՈՒՄ ԻՐ ՈՐՈՐԴՆԵՐ
և
ՏԻԳՐԱՆ, ՉՈՒՀԱՆԵՆ
ՀԵՏԵԼՈՑՈՒՄՈՒՄ, ԿԵՐՈՐԴՈՒՄ
Կարգադրվածք
ՏԻԳՐԱՆ ՉՈՒՀԱՆԵՆ
Գիտելու և անդամագրվելու
համար
Երեկոյան չորս ժամը Փարիզի
գերանույն կառավարչական
ՀԱՅԿ ԱՐԱՅԻՆ
Կարգադրվածք
Տ. Չուհանյան, Հեռախոսակա
կցորդի առթիվ
ՓԻՐԱՆ ԲԱՐՈՒՄԵՆ
Հինգշաբթի Մայիս 3, ժամը 20-30-ին
Այդ և Մանուկյան
Մարկոսյանի Միություն
118, rue de Courcelles — Paris 17°
Այդ և Մարկոսյան, Հեռախոսակա
կցորդի առթիվ Տ. Չուհանյանի հետ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԲԱՆԵՐՈՐԴԱՆՈՒՄ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԲԱՆԵՐՈՐԴԱՆՈՒՄ
Մուտքը ազատ է:

ԵՐԱՅԻՆ ԵՄԵՆԱԿԱՆ
Փարիզի Ս. Յովհաննէս - Մարկոսյան
Տաճարի Հոգաբարձությանը կը ներկայացվի
Ս. Մանուկյանի առթիվ Հայկական Կրթական
և Կուլտուրական Հաստատությանը
համար:

Գ. ՅԱԿԻ
Տեր և Տեղից Կարգադրվածք
100 Քր. Պ. Կարիկ Գրականության
Հին Այլ Գրքեր 200-ական Քր., Օրդը
Մանր Գրականության 100 Քր., Տեղից
Մարկոսյան, Տեր և Տեղից Ս. Մանուկյան
Տեղից Գ. Օրդուհանյանի 100-ական Քրանը,
Տեղից Կարգադրվածք, Տեղից Կարգադրվածք
և 150 Քր., Պ. Սեր Գրականության
300 Քր., Տեր և Տեղից Մ. Մանուկյան
100 Քր., Տեր և Տեղից Կարգադրվածք
պարզապես 200 Քր., Տեղից Սեդրակյան
և 1000 Քր., Տեղից Հովհաննիսյան
կուսակցության Տեղից Սերգեյ Տեղից
100-ական Քր., Օր. Վերջինի Մանուկյան
և 250 Քր., Տեղից Մարկոսյանի 200 Քր.,
Տեր և Տեղից Սեդրակյանի 250 Քր.,
Տեր և Տեղից Սեր Գրականության 150 Քր.,
Պ. Շառլ Կարգադրվածք Քրանը, Տեր և Տեղից Սեր Գրականության
800 Քր., Տեր և Տեղից Մուսկոյ Քրանը
և *** Քր., Տեղից Մարգարիտ Կարգադրվածք
ընդամենը 200 Քր., Տեղից Մարկոսյանի
Կարգադրվածք 5000 Քր., Տեղից Մեդիկ
և 400 Քր., Տեղից Մարկոսյանի 400 Քր.,
Այդ և Մարկոսյանի 100 Քր., Տեղից
Անուշահ Կարգադրվածք 250 Քր.:

setrak

**CENTRE DE VACANCES
DE LA CROIX BLEUE DES ARMÉNIENS
DE FRANCE - Bellefontaine (Jura)**

Près de la frontière suisse et à proximité de Morez, Morbier et les Rousses, le village de Bellefontaine abrite, depuis plus de 40 ans, le centre de vacances de la CBAF. Implanté dans un domaine verdoyant, de 2 hectares, en lisière du forêt, le centre accueille chaque été, en juillet et en août, 350 enfants, encadrés d'une cinquantaine d'animateurs et de directeurs diplômés.

Les enfants évoluent dans une ambiance arménienne, rythmée par des activités variées et enrichissantes (sports, randonnées, travaux manuels, éveil à l'arménité, musique, danse, chant...)

Le séjour de juillet étant complet, nous vous invitons à inscrire vos enfants pour le mois d'août en contactant notre secrétariat au 01.48.24.46.57 qui vous dirigera auprès de la section la plus proche de votre domicile.

La colonie organise une fête traditionnelle pour les parents le dimanche 12 août.

Date du séjour : Du 27 juillet au 19 août

L'prix : Colonie de Bellefontaine : pension 3 550 F + voyage 450 F (Paris et Marseille)

Camp rayonnant de Bellefontaine : pension : 3 800 F + voyage 450 F (Paris et Marseille)

[illegible]

ՀԱՐԱՐ
ՄԱՅԻՆ 5
SAMEDI
5 MAI
2001

LE NUMERO : 6.00 F

ՀԱՐԱՐ - ԹԻՒ 20-100

HARATCH
LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE FONDÉ EN 1925
DIRECTRICE : ANIPK MISSAKIAN
83, RUE D'HOUTEVILLE — 75010 PARIS
TEL. : 01 47 70 86 60 FAX : 01 48 00 06 70
E-MAIL : jharatch@aol.com

ԱՅՈՒՆԱՐԻՎԱՐԻՓԻՒՆ
Ֆրանսա : Տար. 1.400 Բ. — Վրացական : 725 Բ.
Արցախահամ : Տար. 1.650 Բ. (Արցախյան տարածք)
1.500 Բ. (Հայաստանի տարածք) — Լատվի : 6,00 Բ.
C.C.P. PARIS 15069-82 E

ՕՐՈՒԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐԸ

ԳՆԻՒՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՊՈԼԸ շատ փափակ աշխարհի մեջ
մտնողիկ ընթացք, Մայիս 4-ին, Յու-
նաստան, ուր Օրբնտուր եկեղեցին ձեռ-
նարկում է նորիկի թղթի ցուցկին : Այս-
պես, ինչպես մանչակոն շինեցին և ու-
ն, դրույն պարզել, քանի Պարզ համա-
գրություն էր նկատ : 1054-ի հերձուխն է
էր Նոսի և Բելգրադի կողմից, առաջին
անգամն էր որ պայքարը ուղիղ կը
էր լուսնական Նոյր վրայ : Ազատու-
թյան քաղաքի միջոցներ ձեռք առնու-
ման, Յունաստանի նախագահին ՍՐԵՖ-
նոսի տոհմի հրապարակ զորություններ
մը ծր-
խառնուցում օրբնտուր եկեղեցին կող-
մ, այդ իսկ պատճառով կիրքեր հան-
դարձաները համար, բառական թե Պե-
տական մը (Վալիսիան) զեկամարի
աշխարհի մեջ և ոչ թե համարիկի մե-
կեղեցի պետի : Վալիսիան է, կ'ըսեն օր-
բնտուրները, ժամայն Վալիսիանի հեր-
թախարհի մեջ, խաղաղութիւնները
որոշ քանակներ օրբնտուր Արևելքը,
այդ մը կըրպայեցնողները : Յովհ-
նես Բ., Կարապետ Բ., պետի տեսնող
Հայաստանի նախագահին, ժողու-
րդին, ընդհանուր հայրազգույնին և
օրբնտուր Միջուկային նախագահին, Ս-
ՐԵՖ-ի համարիկը արեւելիկային զեկ-
արձարող ճան : Հայաստանը յայտա-
նորութիւն է պետի ընդ երկրորդ
մեջ : Վալիսիան է 24 ժամական այս աշխ-
արհիւն է, Պարզ Մարտի կողմից,
այդ, իսկ այդ խոչընդոտ կան : Այս-
պէս ձեռքով պատի և Վալիսիան կ'ըսեն
Յունաստանի հերձուխները այդ, նախա-
պէս, ընդամենը կ'ըր Արևելիկայի եկեղե-
ցին, միջուկային զեկամարի
Պարզ, Միջուկ Մարտի, որ Մու-
րախարհիկ եկեղեցիային պետ էր, ըն-
դհանուր Պարզին : Չէին հարձուգող
որ ինչքան ու ուղիղ Յունաստանի կը, ինչ-
պէս կ'ըսեն, Յովհ. Պարզ Բ. Բ. այս ծր-
խառնում օր զեկ պետի տեսն և
կ'ըրպէս Մայիս, առնալն զիստարի :

200-ՊՈԼ ՍՈՒՐԻՆԻՆ ԳՐԵՐԸ՝ Յու-
նաստանի պատմագրութիւնն է 1935-1957-
ի օրը տեսա : Մայիս 3-ին, աղբիւն իսկ
էն արտուի տեսնումն էր զայսպէս
լիակատար ընդ երկրորդին մէջ և ժողովի կ'ըսէ
արտուութիւնն էր զիստարի և ունի օրը և
անաստան-
յան ի նկատի օր ընդի յամենայն օր
էր ծնունդին, թէն Արեւելիկ զեկ-
ար, կապուցիւր Պարզ 1968 Յուլիս 23-
ին ներքան օրքը մը հաշուեցին :
Կրկին մէջ, համապատասխան իրա-
ւունքը կը խոստովանի որ շարքաբան
կ'ըրպարմ էր Արեւելիկ մէջ և թէ այդպէս
ձեռն էր ինչպէս կ'ըսէ երկու պատմա-
նաստաններ և թէ Պե. Միջուկի ան-
նապաստան էր ինչպէս արեւելի : Ներքայ
տարիքի լիցայն նաեւ Միջուկներ որ այդ
օրքով Արեւելիկային նախարար էր :
Չարքար շարքաբանի շարքաբանի
նախարար էր շարքաբան : Ոմանք համար
որ շարքաբան զորութիւնն մէջ է, կարգ
էր շարքաբաններ կ'ըրպարմ իրենք թէ
կ'ըրպարմ տարիքի տեղ է : Արեւելիկ
նկատ օրքը էր օրքու լիցայն, կանաչ-
այն կ'ըսէ որ շարքաբանի կ'ըսէ ու
օրք օրքով, օրքով տեսնումն էր զիս-
տարի :

ԱՅՈՒՆԱՐԻՎԱՐԻՓԻՒՆ մէջ, Մայիս 3-ին,
այդ շարք մը որ տեսնումն էր ինչպէս
նկատ և Քաղաքի մէջ կ'ըրպարմ
էր ունի զիս : Պարզիկային տեսն
զիս, Վարչապետի օրքովարհի յո-
ւանքին, յուսումն էր ցուցնի ամբողջ
տարիքին, Միջուկ կողմ, Արեւելիկ Մի-
ջուկի նախարար շարքաբանի յո-
ւանքին :

Fondateur SCHAVARCH MISSAKIAN

ՀԻՄՆԱԴԻՐԻ ՀԱՆԱՐԸ ՄԻՋԱԿԱՆ (1884-1957)

կան է ծնունդին իր պաշտանակին՝
Հ. Վալիսիանի զատուցարանը Քաղաքի
մէջ կ'ըրպարմ իրա զատուցին :

ՇԻՐԱՔ, որ ըստ երկուցիկին իր ըն-
դհանուր օրքով և արգէն, Մայիս 3-ին,
քաղաքապետները զատուցին Օր-
բնտուր մէջ : Նախարար իստական ծաղի-
քին նախագահին այս զիս, ժամանակ
նկէ Մայիս և օրքով ծնունդն օր-
քովարհի օրքով նախարար :

ՍՈՒՐԻՆԻՆ նախարար՝ Պարզ այ -
Աստու, Մարտի կատարմ իր աշխար-
հան տեսն, ժամայն տեսնի մը ըն-
դհանուր շարքաբան Անտարի ճան, յո-
ւանքին է որ Վարչապետի զեկ-
արքապետները կը զեկ կ'անդի շարք-
ապետները : Իր տեսնիկը արգա-
րուցում է շարք : Վարչապետի նախ-
արար մը ըսում է որ Պարչապետի համար
լուսնային կ'ըրպար Պարչապետի օր-
քով Պարչապետի զեկար, զատուցին հա-
մար շարք զեկար նախարարները : Նոր
անդ, ուղիղ է որ իրապարհագրական Ս-
րաբանի յայտնուն զեկար պետիկ
մը : Չէի կը Քաղաքի զատու, կ'ըսէ նա-
խարարները զեկ :

ՈՒՆԱՐԻՎԱՐԻՓԻՒՆ փոխի իր զիս և ու-
ղիկ զիստարի իր յայտնուն թիւն-
քին ինչպէս Պարչապետի ճան :

ԹՈՒՐԻՆԻՆ Վարչապետ՝ Պ. Ենգիլ
Մարտի ժամանակ է Մայիս 3-ին, 24
ժամական աշխարհի մէջ համար : Են-
գիլարհան է արգապէս կըր, երկրորդ
տարիքին կապուցին : Տեսնողները
տեսնում է Վարչապետ Անտարի և Ուն-
արար Քաղաքի ճան :

ՄԱՆԵՆԱՆ - ՆԱՆԱՐԻՆԻՆ կ'ըրպար-
ում էր ՄԱՆԻՐ Մարչապետի Բարձր
Յանձնարարին ինչպէս արգա-
պէս էր 1947-էն է մէջ : Կը կ'ըրպար որ
Պարչ. Վարչի օրքովարհի Քիւրի
Համապատասխան (ժամանակային ժը-
րմա) և Նախարարները ժամանակ
էր հաստատուի իր ծրագրի զեկ ունեցն
էր այս օրքովարհ մէջ :

ՀԵՐԻՐԻՆ Պե. պատմագրի խոչըն-
դարին է և Վարչապետի զեկարին Ան-
տարի կը զատի որ կ'ըրպար իր կ'ըրպար
պատմագրի և սիւնար մի փաթիկ կ'ըրպար
պատմագրի մէջն : Երկու Նոյր զատի
զիստարի և այդ տարիքին : Երկու-
տար կ'ըսէ, 1996-ին անտարիկ զար-
մա է և, պատմագրութիւնն զատի մը օր
էր :

ՄԻՋԱԿԱՆ, իստական խոչընդ մէջ,
Մայիս 3-ին, ժըրմա է ընդունիլ իրեն
էրպարմ անտարիկային Միջուկ-
այն Պարչապետի Բարձրարին կողմէ
Թիւրքարար զարգող շարքաբանի զա-
տարար փորձում է յամենայն այդ ան-
տարիկային զարգ, չէ անտար, օր-
քով ճան : Նախարար այդ զատարար :

ՄԱՆԻՐԻՆԻՆ օրքով է կ'ըրպար յո-
ւանքին անդի պատմագրի կ'ըրպար-
այն էր : Առնալն յայտնուն էր ըրպար
էր Մայիս 3-ին Վարչապետի զիստարի :

ՄԱՆԻՐԻՆԻՆ օրքով ինչպէս կ'ըրպար-
այն ծաղ շարքաբանի մէջ շարքաբանի ու-
նեցին :

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ԱՐՑԱԽ

ԺԵՆԵՒԻ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄԸ ՅՈՒՆԻՍ 15-ԻՆ

Միջուկի խոչընդ անտարիկային համա-
նախարար Քիւրի Քաղաքի Մայիս 3-ին
յայտնում է որ Քի. Անտարի զատու-
ցին ինչպէս անտարի յայտնունում ժը-
րմա շարքաբանի տեսն կ'ըրպար Յու-
լիս 15-ին : Նախարար ճանարին զիս
այդպէս ընդհանուր համարումն այն է որ
ժըրման այդ շարքաբանի զատուցին
պետի ըրպար Քի. Անտարի Նախարարի
և Քի. Հայաստանի համար, ու Հայաստա-
նի իրապարհագրական խոչընդները
նկէր անդիկ շարքաբանի կատարմ ժը-
րմա յայտնարարներին այ կ'ըրպար
այս իրապարհին :

ԱՐԲԵՆՈՒՄԸ

(Մայիս 3 / 4)

ԼՂՀ

ՇԵՆ - ՖՐԱՆՍԱՆ ԿՐ ՆՈՐՈՒԿ ՄԵՆ ՇԵՆԻ ԳՐՈՐԸ

Նախարար Ա. Ղազարյան Մայիս 2-ին
ընդունում է ՇԵՆ - Ֆրանսի կազմակեր-
պութիւնն պատմագրութիւն : Անտար
կ'ըրպարում Մեն ՇԵՆ զիստարի ինչպէս
թիւն ինչպէս անտարիկային և կ'ը-
րպարումն այդ աշխարհային տեսն-
նկէր ճանարարին : Նախարարին ըն-
դհանուր Ա. Ղազարյան ծաղաբան է
հարձուգութիւնն զատուցին խոչընդ-
արին կ'ըրպարումն մէջ Սիւնարի ինչ-
պէս և իրապարհին անտարիկային
կ'ըրպարումն միջուկ :

ՆԵՐՍԻՆ ՀՐԱՄԱՆԱԳԻՐ

Յարձուգութիւնն է Շուլիկ պատմագրի
տարիքին առիթ նախարար Ա. Ղա-
զարյան Մայիս 3-ին համարար զը

տեսնում ծաղիկ մէջ, կը շարքաբանի,
արգապէս օրքով ժըրմաբանի կ'ը-
րպարում և կ'ըրպարն ինչպէս անտար-
իկային ինչպէս անտարիկային : Դրա-
նախարար զեկարարին ծնունդին էր
իրեն զատուցին ծաղիկ :

ԹԱՆԻՐԻՆԻՆԸ միջուկն է այն Հը-
րապարար, որ տատարարմ էր ՄԱՆԻՐ
զատուցին ծաղիկ : Այդ ծաղաբանի թոյլ
պետի օրքով զարգաբանական օրքովարհին
Հայ-
նի : Երկուցիկային զեկարար յանձն ա-
նում էր յայտնի ծաղաբան, պարմա-
նար Թալիսաններն այ յարգին :

ՅՐԱՆԱՐԻՆ ընդիմարարին կ'ըրպար-
արի Ֆրանսիան Միջուկի Հինար-
կին ծաղ 1981 Մայիս 10-ի ծնունդ-
նկէր անտարիկային : Մարմի
որ այդ օր Միջուկի նախարար ըն-
դհանուր : Տեսնարարները զատուցին
մարմին կ'ըրպարում է և փեր զիստարի
Պարչապետի հարապարակ, որ զար
կ'ըրպար ծաղիկ ծաղիկ պետի փորձումն էր :

ՓԱՐԻՉԻՆ Ժրպ, Արեւիկ անտարիկ
նկէր, 26 օր անտարիկ է անտարիկ,
ինչ որ շարքաբան տեսն է չէր պատմ-
նում : Անտարիկ նախարարի մէջ, ժա-
նար Արեւելիկ մէջ, ինչպէս շարքա-
բանի յայտնարարին :

տարաբան է, անտարիկային ծնունդին
խոչընդներին, ծնունդին արգա-
պէս : Կ'ըրպար ծաղիկն է զիս զատու-
ցարարին, 12 Նոյրի այ ժամար : Ու-
րապարարանի զիստարի ծնունդն է :

ԹՈՒՐԻՆԻՆ ԿՐ ՊԱՇՏՊԱՆՔ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒՄԸ

Արեւելիկային պատմագրի պատմագրի
նկէր ծաղիկն է զիստարի յայտնարար
նկէր և թէ արգապէսական ծաղիկ
կ'ըրպար ծաղիկն շարքաբանի անտար-
իկային անտարիկային : Անտար
է թէ ծաղիկն է որ Հայաստան, կը պար-
տուր ինչպէս Ռուսաստանի օրքովար-
հին ծաղիկն անտարիկ : Իր կ'ըրպարմ,
նախարարին ինչպէս շարքաբանի
թիւն անտարիկային անտարիկային :
Հայաստանի միջուկ անտարիկ կ'ըրպար-
ում լաւիկային պատմագրի ինչպէս
նկէր ծաղիկն է արգա-
պէս Հայաստան, եր-
բայ չի համարարին յայտնարին լաւիկ-
ային զիս : Վերջ նման ըստ պատմին,
Թալիկ զիստարի անտարիկ, Նոյրի 1921-ի
պայմանարարին համարում, կը մտնի
նախարարին ըսում է ան :

Վ. ԿԱՐԱՊԵՏԵՆԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆ ԿՐ ՄԵՆԱՆ

Արեւի 24-ի ծաղիկային տեսն ար-
ախարարին ծնունդ միջուկն Վ. Կար-
պետին Մայիս 3-ին Նախարար ծաղ-
իկն է ինչպէս անտարիկ : Անտար
է թէ ծաղիկն է ծաղիկն անտարիկ-
ային և ինչպէս անտարիկ ծաղիկային
պատմագրի համար ծաղիկն ծաղիկային
կ'ըրպարումն ծաղիկ է և թէ ինչ ծաղ-
իկային, պատմագրին անտարիկային
յայտնարին, պատմագրութիւնն ու շարք-
աբանին զորին կը խոչընդ անտարիկ-
էն արտուի եր ծաղիկ : Հայաստան
է ան :

ՎԱՐԸ

«ՅԱՐԱՆ-ՔՈՒՆԱՐԻՆՆԸ» ՄԻՋԻԿ ԵՒ ԱՐՈՒՄԸ

Վար լուս կը տեսն Յարաձ - Միւր
և Արեւելիկ նոր (270) թիւ ինչպէ-
ս լուսնային ծաղիկ : -

Կոստան Զարեանի վերջին ներգրադը
ՎԱՐԱՆ, ՄԱՐԿԻՆՆԱՆ

Երկ, զիստարի և զիստարի
ԱՐՈՒՄ ՄԻՋԻԿԱՆ

Երեւանի և Երեւանի ՄԻՋԻԿ ՎԱՐԱՆԸ

L'Atlas historique de l'Arménie
RAYMOND KEVORKIAN

e-mail : gilbertleohlan@hotmail.com

ԿԻՐԱԿԻ
ՄԱՍԻՍ 6
DIMANCHE
6 MAI
2001
LE NUMERO : 6.00 F

ՀԱՄԱՐ 6

ՄԻՏՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍ

Թիի 270

HARATCH

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE FONDÉ EN 1925
DIRECTRICE : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTVILLE — 75010 PARIS
TEL. : 01 47 70 86 60 FAX : 01 48 00 06 70
E-MAIL : jharatch@aol.com
ԱՎԱՆՈՐԴՈՒԹՅՈՒՆ
Ֆրանսա : Տար. 1.400 Ֆ. — Կլեմանտյ : 725 Ֆ.
Արամանան : Տար. 1.650 Ֆ. (Արհեստական)
1.500 Ֆ. (Շաբաթական առաժառակ) — Հայաստ : 6.00 Ֆ.
C.C.P. PARIS 15069-82 E

ՀԻՄՆԱԳԻՐ ԾԱՆԱԴՐ ՄԻՍԱԿԻԱՆ (1884-1957) Fondateur SCHAVARCH MISSAKIAN 76e ANNEE — N° 20161

L'ATLAS HISTORIQUE DE L'ARMÉNIE

Proche-Orient et Sud-Caucase
du VIIIe siècle av. J.-C. au XXIe siècle

de CLAUDE MUTAFIAN
et ERIC VAN LAUWE

par Raymond H. KEVORKIAN

Ce volume n'est pas né d'une inspiration soudaine des auteurs. Il est le fruit d'une longue coopération, balisée par la cartographie, de nombre d'ouvrages concernant l'Arménie et sa civilisation parus ces dix dernières années. Claude Mutafian avait déjà révélé son goût pour la géographie physique et humaine en illustrant son ouvrage sur la Cilicie au carrefour des empires (Belles Lettres, 1988) de plusieurs cartes de la région. Encouragé par Jean Khatchikian, cartographe distingué trop vite disparu, il s'était imposé un long travail manuel de confection de cellules sur les grandes tables lumineuses de la rue Papillon. C'est sur le même site convivial qu'il nous fut donné de rencontrer Eric Van Lauwe, virtuose de la souris devant l'Eternel, ne transigeant jamais sur la précision, toujours disposé à dépanner les néophytes désireux d'illustrer leurs études par une cartographie moderne. Après avoir coopéré dans plusieurs volumes, il était naturel que les deux complices envisagent de publier un travail commun.

Cet **Atlas historique de l'Arménie** est le fruit d'un travail d'équipe : à Claude Mutafian le soin de la recherche, des textes et des tracés, à Eric van Lauwe la tâche de transcrire de manière intelligible une masse de données considérables. Au final, nous avons à disposition un volume comprenant pas moins de quarante cartes, chacune accompagnée d'un texte de synthèse, et une vingtaine de reproductions de cartes historiques parmi les plus célèbres, pour la plupart manuscrites.

Le tour de force réalisé par les auteurs de l'**Atlas** réside dans la longue durée : dresser des cartes aussi détaillées sur une période aussi longue, de près de 3 000 ans, nécessite en effet de compiler des sources très variées, appartenant chacune à des champs d'études très différents. Examiner les sources assyro-babyloniennes ou achéménides pour dresser une carte du VIIIe siècle av. J.-C., puis passer à la cartographie très complexe de l'an mil, nécessitant le dépouillement de textes géographiques ou historiques arméniens, persans, arabes ou byzantins, pour finir par passer en revue les traités internationaux et autres documents précisant les contours modernes des pays du Proche-Orient est une tâche qui exige une culture plus que solide et multiforme, et une capacité de travail exceptionnelle.

Mais tout cela n'aurait pas suffi à rendre l'ensemble pédagogique et intelligible, si les auteurs n'avaient pris soin de toujours situer l'Arménie dans son contexte régional, dont elle était évidemment largement tributaire. On ne peut ainsi saisir la situation de l'Arménie médiévale sans montrer son implication avec les empires musulmans régionaux.

Le principe adopté dans le volume de présenter une carte par siècle nous

paraît tout aussi pertinent, d'autant que chacune est dressée à une date précise, comme une image figée de la situation géopolitique de l'Arménie à un moment donné. La vingtaine de documents historiques présentée dans la deuxième partie de l'**Atlas** porte enfin un regard extérieur sur l'Arménie qui reprend souvent les symboles se rattachant à son histoire, comme l'arche de Noé ou le mont biblique d'Ararat. Le lecteur appréciera ces pièces uniques conservées au quatre coins de l'Europe qu'on ne sort de leurs écrans que pour de brèves et rares apparitions dans des expositions internationales.

Notons enfin que toutes les cartes et les textes les illustrent sont accompagnés de la mention des sources utilisées et donc de la justification des tracés présentés, dont l'avant-propos des auteurs précise qu'*«on ne peut prétendre [pour les périodes anciennes] tracer des frontières avec exactitude, et il est absurde de dessiner des lignes de séparation aussi sophistiquées que les frontières actuelles»*.

Plus généralement, un ouvrage de ce genre permet d'embrasser chaque période de l'histoire de l'Arménie en un coup d'œil. Ceux qui se plaignent, à juste titre, de la complexité de cette histoire, pourront en tout cas l'appréhender ici avec un outil de travail intelligent, dont les jeux de couleurs permettent une compréhension rapide. Universitaires de nombreuses disciplines, honnêtes hommes amateurs d'histoire ou de géopolitique, enseignants du primaire au secondaire, chacun trouvera dans ce volume les informations nécessaires à ses besoins. Les écoles arméniennes de France et de Navarre seront plus particulièrement reconnaissantes à nos deux auteurs de mettre à leur disposition un **Atlas** de cette qualité, à la cartographie exemplaire. Fidèle à ses objectifs pédagogiques, la Fondation Calouste Gulbenkian de Lisbonne a apporté sa contribution à sa publication et les Editions Autrement leur savoir-faire dans la présentation et la mise au point impeccable des textes.

La belle et dense préface d'Alain Ducellier, professeur à l'Université de Toulouse-Le Mirail, dégage quelques grands traits de l'histoire de l'Arménie qui, souligné-il, a fait preuve «d'une continuité territoriale dont on trouverait peu d'exemples dans le monde actuel». Belle formulation pour rappeler avec dignité historique certes prestigieuse, mais imposant aussi à ses héritiers des obligations dans le monde contemporain.

Volume de 144 pp. en coul., publié par les Editions Autrement (Collection *Atlas/Mémoires*). 169 F. Disponibles dans toutes les bonnes librairies et notamment à la Librairie orientale Samuelian, 51, rue Monsieur-le-Prince, 75006 Paris.

ԵՐԵՎԱՆԻ ԳԵՄԱԿՆԵՐ ՈՒ ԳԵՊԵՐԵՐ (*)

Գրե՛ք ԱՐՓԻԿ ՄԻՍԱԿԻԱՆ

1958 Փետրվարին էր որ հանգչալ Դանիել Վարուժանի կինը՝ Արաբիկ, որ վարժարանաց էր փխրալ Արիկանի հետ և հաստատուած Մարթը։

Նկատ էր Պելիթա, ամուսնոյն հետ, ներկայ ըլլալու համար Վարուժանի յիշատակին յուշատարակի մը զետեղման համար համարարած, ուր ուսանած էր ընդհանրապէս։ Հռնկ է որ, 1908-ին, յիշուած մը — Արեւան Յաղթանակէն, զրկուած էր Շաւարշին, Պոլսի և, Շաւարշի զոյն հրաւարակած էր Վարդապետ Շաւարշեանի մէջ։

Արաբուրիկին, որ տեղի ունեցաւ Փետրուար Ժնի, ապառիկ էր և ունէր ապագեմական մահաբանիք։ Արաբուրիկին էր պիտեմալ զարուրիկ սիրուած և նախկին զէմքի մը հետաքրքրուած, որ էր մահախաղածու կրեց զիւր ընդեր իրով անհետացաւ, պիտեմալ չէր կարգիւրի գործած վերին զէմքերէն մէկը։

Փայտաբանի կնի, որուն զէմքից էր փոխել նաև կրեց ժողովրդիկը։ Երբ, այդպիսիներէն էր կատարուել առիկ յարկաւորեմ տեսնելու, զան զուսպըրուրիւն ընկու համար, զարար, յանդար, որուն մը էր կրեցնից մը յարկաւորեմուն հետ։

Այդպէս է, այսօր, ինքի համար Պրիւսիլ, ուր ոտք էր կոխել առիկին տար 1947-ին և զիւն էր հերքեմալիկը Հարի Ռիկեանի։ Ապա, յանդարիկ աշխուրթիւններու երկարաբնի, ծանօթացած էր զարուրիկ կամուրջ զէմքերի, հաճախուած շարքեր և երարքներ, հաճախ և Մահալա Պարագաւորեմ, ժողովրդներ, ինքիւրեմ ընտանիքը և այնպէս ուրիշներ։

1958-ին, զիւ կային անդեմից շատեր և, համար հարկաւոր էր զիւն էր աշխարհացած, կրիկ և արեւան համարիկ զարուրիկ։

Համար հանդիսութեան հոգ, Պրիւսիլի մէջ, կարմիրկարուած էր երեկուրը։ Երբ, որու ընթացքին շատեր իտու տանին հայց, իմ մտքին մէջ գրոյնուած էր մը իրար Պրիւսիլ Վարուժանի կոյրիկը։ Ան էր յայտը մեկի Վարուժանի մասին, կի պատմելու անոր լէրկին օրերը, զնիւն յայտնութեան մը ալ ընկուր։

Ապրիլ 24-ի նախօրեայ երեկուրի մէջ, երկուսն զէմ, անտեղիկ այցելու էր ներկայացած էր Պ. Գ. — և ուրած էր անպիտան Վարուժանի տեսնել Պրիւսիլի Արաբիկ առարկան էր որ Վարուժանի էր յուսպիկ և համար զրոյն մարդէն, իսկ, իսկ, անտեղիկ ապարուրիկութեան իր կրած էր և էր փարսելու ծանօթութեան նպատակ մը տեսնելու, աշխարհի մէջ էր, հաճախ զորս որ յիշուր, իւր գայիկ ձերբակալիկ Վարուժանի։ Մնացաւ ծանօթ է։

Հանդիսութեան տարրին, Արիկան տնայր Փարիզի կ'անդրիկ, զիւր Գարուրաւոր ինքարիկի համարին միջոց։ Յանձնալ իմ յարուած էր հանդիպելու — այն ատեն 32, rue de Trévise — ու միջոց կարմար էր նկատուրիկ որ ամէն տնայր, կու, էր անտեղիկ էր հանդիպել, միւրաբն Արիկան շատ ինքարուտիկ և ինքնանայիկ ևն էր ունէր ինքիւր ներկար-

այցելու։ Չեղոր կ'երկարէր ու հանդիսատար ինք մը կ'ընէր։ — Բնակիկ Վարուժանի կ'ընէր ամուսնից։ Հանաւարար, հոգ զրոյն էր էր զիւսուր, կ'ընէ ու միակ հանդիսանքը։

Նոյն օրերուն էր, 1958 Փետրուար, էր Արաբուրիկ անտեղիկ կ'ընէր էր իմարդարուտուն ու յանդար ներս էր մտնէր Սիմոն Ջաւարանի այցիկ։ Արիկը, մեկի, նախկին, իսկ շատ համար կ'ընէ մը, որ անպիտան կ'ընէր ինքիւրիկ կ'ընէր մը, որ անպիտան ինքարուտուն ինքարուտուն էր, որ անպիտանար արմատացած էր իսկարուտ զէմքի մը կ'ընէր կ'ընէր ըլլալու։

Արաբուրիկ հետ չէր ծանօթութեան էին, Պրիւսիլ ու համար համար ինքարուտուն, պիտեմալիկ հոգ, Արաբիկ, յանդար, Արիկին զարմարուր ըսաւ։ — Վերին, զիւն ալ երկուստեք էր էր Սիմոնի մտաւ, ինքն զանտեղիկ։ Արաբուրիկ, ինքնուր, ինքնուր յանդար Սարգիսիկ, պատահանից՝ Վերին վերէ, Արաբիկ, էլ չէր մտնէր։ Արաբիկ չեմքեմալ կ'ընէր էր։

Արիկ Ջաւարանի նիւրաբիկ տէր, զանտիկ չէր ուղիղ կ'ընէ մը։ Ըլլալով հանդիպել 2-Յ. Դանիէլիկի մը իսկ այցիկ, միջոց մըն էր զրոյն անտեղիկ վերիններէն։ Փոխան (այս չէրան ծանօթական տար շարքեր Փոխան էր արուր զանտեղիկ պարագաւորներու տար այցիկներէն) ու նախկին էր արուրար ճարիկ պատահանութեան ընտելութիւններէն Պրիւսիլիկ ինքարուտուն ինքարուտուն ինքարուտուն։ Մուրիկ ժամ։ Սիմոն Յուրիկ 24-ի, պիտեմալ հաստատութեան մտաւոր մը ըլլալով, զիւ անտեղիկ, որ էր ընտել Սիմոն երկարուր համար։ Պատահան էր իմարդար ինքարուտուն ինքարուտուն։ Իսկ զիւր զիւր փոքր էր, ինքնուր ինքարուտուն էր, որ ինքնուր անպիտան մարդ էր անտել։ Արաբիկ, էր արուր։ Ինքն պատահան էր։

Հետաւոր Փարիզի մէկ անկիւնէր, ինքարուտ պարագաւոր մը, անտել մը չէր էր մտնած էր, որու միակ ժամանակարար էր Արիկ Ջաւարանի։ Կոյրիկ զուարճար էր մըն էր, որու հարաւորութիւն ինքարուտութեան տէր զարման, ինքարուտ ինքարուտ ինքարուտութեան հոգ էր, Արիկ, կ'ընէր ինքնուր ինքարուտ մըն էր։ Արաբիկ, զանտեղիկ պարագաւորիկ զանտեղիկ։ Փարիզ, ինքնուր, ինքնուր, ինքնուր համար։ Արիկին էր ինքնուր անտեղիկ մը էր արուր։ Ինքնուր հաստատութեան ինքնուր այն էր Արիկ առարկը անտել էր, պիտեմալար էր էր այցելած զուարճար ունեւան։ Փարիզ է, Ջաւարանիկ այցիկ կ'ընէր ինքիւր, ինքարուտ ինքարուտ ինքարուտ էր կ'ընէր։

Ինք, ինքն ըրաւ այդ զուարճար։ Նախ և, մանաւոր, օրիւրեման փոխարէն այն հաստատութեաններէն, Յուսանալ է։

► Սուրբա, որոնք Ջազարեանի անունը կը կրէին՝ դրամով, գիրքերով, զարդա-
կան պիտույքներով (Յետոյ, զինք, ինչ որ
զատակը ասորոյնց, կըլ չմտնէր ինչ-
նիակ դառնով մը ու զիպ Սուրբա, ու-
րախտեմանը, Վրէժի մօտ շնորհ կը-
արժեցոյցներ։ Որ մեծ ալ, դիպումով մ-
մայտը որ մեծան է, հանգստանա տան
մը անկիւնը, արժանա քան, բայց, կրկին
այնքան չնուր որ զատիկ։

Անցեալի որերը ուրիշ համ ունենէ։
Գոնէ այնպէս կը թուէր որ արտիւն-
քը սահման ետ որերու պէս, յաճախ Ժա-
մերու պէս։ Միշտ այն տպաւորութիւնը
կը ծագի որ, ստեղծել, չըզգայ որ արդ-
է՛ք հարկ կ'ապահով պէս, այդ որերու ա-
նուշակութիւնը։ Գիտակցութիւնը միշտ զա-
պաղումով կու գայ։ Երբ, արդէ ուշ է։

Արժանազէ՛ք մերձեցնել չունենէր այն
տանը, Կոտայիկան Բուսակեանի տան
է, ինչպէս ասորը Բուսակեանի տանը
նկէ կըրտակենք արտիւնը։ Երբեք կը ու-
կատար մնայի՝ չկարողութեան մէջ ան-
կերտ եւ արժանազէ՛ք չգտնու։ Այդպէս Ե-
զու օրինակ, գրականական մեր քանա-
տեղիքը՝ Անարծիսի պարտադրել։

Ան կու գար, ամէն Վեպարաբի զեռիկ
Տէր-Յակոբեանից քննադատը, rue Da-
mesme, ասորաւորի մայր, որ այդ տա-
րիւնին յայտ կ'անուանէ Գետա՛նը։
Քիթիկն տակին կը խօսէր, Երբեք իրեն
համար միշտ, ու կըլ տակնի չտայի, չ-
էր յոյս յոյս։

Մերկուտան ճաշէ ետ, Յակոբ Տէր-
Յակոբեանը որ Այսօգոյնի կը կոչէին,
կ'ընէր տաղաւան, զիպայ տաղը՝ Տորն
ու Մեղրուքը, ու կը մնային տիկին
Տէր-Յակոբեանիին հետ, Անարծիս ու Ե-
Սիւս ոտիկ, կ'երթար-կու գար խաչա-
նոց-Յակոբեանիին մէջ, ձեռքերը կ'ու-
րէ կապած, բանը մը մոյայտով։ Հարկ
էր շատ ուշադիր ըլլալ, որովհետեւ կըր-
նար միմեմանակ խմած ուտիւնին թա-
նակ խօսել ու ցարկէ Գարունիին թա-
նակաւորութեան։ Տիկին Ջազարեանի ալ կը
ընար թել թանձր եւ խորհրդաւորութեան
նկէ թելն այդ մասին։

Այդպէս, Հինգշաբթի մը, Անարծիս սկը-
սու ճանախ որ Պիլիպոսի մասին մը-
տալ, չէր լսել Փիլիպոսի Լուսին ու Բալ-
էօպարաղիւնիցի բայց իրաւով, ի-
նչպիսիք, աղջիկները գիտար կը իրեն, ի-
նչոսով տալիս, զարպաղիւնիցի, մը-
րդով լիցուցէ... ։ Ան տիկին Ջազարեան, Ե-
մենան միմեմանութեան, - պարզ է, չէր
կարողացած Փիլիպոսի գործը, ար-
ժանա։ Ճիշտ, միտիւ, Անարծիս ինչէր
կ'ընէր, ասոր մէջ ինչ ինչ թան կու-
ր, գալիսպիւնցուցէ ինչ, Բալ-
էօպարաղիւնիցի ալ գիտար կը կրէին... (Բա-
լէօ շնորհ Տէր-Յակոբեանի չորս աղջիկներէն
մէկն էր, որ յաճախ խմարաւորած
կըր գար եւ խմարաւոր կը ըլլար, ինչ ալ
մտալ կը կապէր ընկերակիցներու)։

- Մաշա խմարաւոր յաճախ կը սերէր կրկին-
իկն թէ որքան տակին համ ունի դիտել
դատուութիւն մը չ'անցըցոր, քան՝ հա-
կարգոր։

Յետոյ, Անարծիս խորհրդաւոր կը
բարձրանար, կը գիտէր Տաւարը, որ դը-
լալիւր կ'ուր, ձեռքերը կը արտադրէր
(չորսուն կ'ուր Ջալիկի, Գաւառիկի, Ե-
րանի, Գոյնի վրէ կ'անար, Գոյնի կը
խաչը փոխադրէր Մարտիկին հետ)։
Տաւարիկն տն աշխատուէրին ամէնէն
ունէր եւ անպարտք արտադրել։ Գաւառ-
տանը որ մտադիր աշխատանք էր, որ յա-
ճախ թել կու տար իրեն՝ Ուրիւնը Վոյս
կը կարէր, կըր խմարաւորական գրեմ ու
ձեռագիր չորրորդութիւն։

Անարծիս Փիլիպոսի Անարաւիկն մըրան
էր մայրը, որ դեռ չ'ընթացած, կ'ըստ էր
ու չ'ապահ տանն այդ տպաւորութիւնը
կը ձգէր։ Բայց, Տիկինին չէր վերա-
ւորուած։

Որ մը, գալիսպիւնցում կը տակնի, կըր
որոյ տարիկ ունեցող քարակաւանի մը
համար կ'ընէր - ժնոյն է Տիկինին, դեռ
կուր է։ Մայրը, Կաւանիկն խմարիկն փա-
թա՛նէ, փրփրած քաղաքաւոր - Ան-
մար, Ե. Անարծիս, չ'ուն մանքար, ինչ կը-
սես, ինչէ՛ք փրփուտ, ու Անարծիս պոյ
ո՛նով որ աստիճանաւորից կը դատու-
էր, տակնիցովը՝ Փարաւա՛նը, Տիկին-
նի, քաղաքաւոր։

Իսկայիս, բախտն ունեցած եւ շատ
Հուշարարական անկեր հանձնալու, ան-
շուք, Ե. Անարծիսին եւ Տաւարիկին չ'ըն-
ապարիկ ժողով։ Անարծիս կը կըրած
Մոկիկարանէ։

Հայաստանի ատաղձն անկան հանրա-

ԿՈՏԱՆԸ ԶԱՐԵԱՆԻ ՎԵՐՋԻՆ ՆԵՐԳԱԶԹԸ

Վերջին տասնամակնիկներուն, հայ գա-
կանութիւնը քանի մը մեծ գալիսպիւն-
քիւնէնէն տնտեսական եղան է։ 1960-ա-
կան Բուսակեանիներով Կոտան Ջազա-
րեանի ներդաշնակն ու Վոյս լերան փայտի ե-
րեւանեան տարրաւոր, Գարպ Սեւակի
քանադարութեան մեղադրանքը, Գուր-
գէն Մանարիկի Կիւրաղայ աշխատանքները
Հայաստանը, Շահումիկի Արշաուն Խոյ-
տաշի վերահասարակութեան ասիւմն
վերջիկ, անկի ու՛շ՝ Զարգէս Գու-
րաբեանի վերակէ շաղկիւնի փրկում հա-
տար, Դաւէ Չալիկի ՎՊՈՒՄԻՐԻ գէմ
խաչարկութիւնը, Եւանի։ Մանիկ կար-
նի, Դաւէ Չալիկ, Տարաւ, բայց անոր
ստանիկ տեղերը փառաշարք այս պա-
րագանքի պիտի զոհուին։

Կ. Ջազարեան ներդաշնակ փառաշարք
գրականատումով այդ ցանկի կը թանալ։

Շուրջ քառասուն տարի տարադու-
րեան մէջ արդէ ետ, 1961-ին Ջազ-
արեան Հայաստան աշխույն եւ խաչըր տա-
րին ձեռ վերջնականապէս հաստատուե-
ցաւ։ Այս երեսուցը ոչինչ պիտի կ'ընա-
կէր, կէք անոր չունիւնար կը դիւր-
անէ չ'ընալիւնար խորհրդաւոր վարչա-
կարգին հանդէպ, գաղափարաւոր՝ Զ. Յ.
Գաւառագործութեան քառապարտում մը։ Ա-
սիկա դուռ. քառաւորականութեան փի-
րանութեան մը, որուն երկրորդ հա-
ղորդարը՝ 1963-ին, Վոյս լերան լը-
րաչի ժամաբաշխութեան հրապարակու-
մանիւն է։

Երեսուցիկ տրամաբանութիւնը դրո-
ւանը համար, սակայն, անհրաժեշտ է
վերադառնալ սիդիկին, այսինքն, Կ.
Ջազարեանի գրականութեան։

Յունիս 1954-ին, Վեպարաբի մէջ Ջա-
րեան հետեւեալ գրականութիւնը կ'արտա-
դրէր։

«Սիւմն» Սիւմնեան կ'ուր եւ փրփու-
րը բերանին Հայաստանի մասին գրա-
նէք։ Սիւմն մէջ չ'ընալիւն է։ Անի, այդ
միտնուցն է, որ քան տան, որ հարա-
պարտ է պարտաւորի մէջ, փայտի-
քի մէջ թուցած եւ որի մտն դնալու կա-
րողութիւնից գրեւոր մէ։

Մտանում եւ որ իրենց համար Հա-
յաստ[ան]ի դիւտ է, ինձ համար ի՞նչ ե-
րկու է։»

Հալ խորհրդը գրադրողութիւնը որ գրուած
է, արեւմտահայ-իւրաքաղաքային հա-
մար, (նկար)։ Հայաստանը դիւտի Ե-
Բալիկ մայր մըն է, արեւմտահայ-հա-
յաստանցիկին համար՝ սիւմնակն երկիրն
է (կամ պէտք է ըլլայ)։

Երբեմն կ'ուր, բայց զիպով դիւտու-
թիւններ ալ ունեն։ Սալ Գալիկի մէջ սի-
նակը շատու է կէք ու քեմէն երգչուհի
մը Սալաթ-Սալա կ'ընէր դառնակի
սիւմնակարութեան։ Ա. Սիւմնակարի
սիւմնակարութեան արտադրանքն էր, չ-
անպարտ ընթացող չ'ընալիւն ու քա-
նէն, Սալաթ-Սալա մտնողիկ է հա-
ղոր։

Երբեմն կ'ուր, բայց զիպով դիւտու-
թիւններ ալ ունեն։ Սալ Գալիկի մէջ սի-
նակը շատու է կէք ու քեմէն երգչուհի
մը Սալաթ-Սալա կ'ընէր դառնակի
սիւմնակարութեան։ Ա. Սիւմնակարի
սիւմնակարութեան արտադրանքն էր, չ-
անպարտ ընթացող չ'ընալիւն ու քա-
նէն, Սալաթ-Սալա մտնողիկ է հա-
ղոր։

Իրով կը գրանէ տնտեսական շատ ա-

Սիւմն Սիւմնեան՝ Վիփրոյց շար-
Բալիկիկի արտադր չ'ընալիւն ու եր-
կարածայ խորհրդը, Հայաստան աշ-
խույն կը 1954-ին եւ Ջազարեանի մանիկ-
նիկն կ'ընալ որ զիպարեան տարիկն-
րուն։ Ընտաղարկին չորս տարի շար-
քը երկու-երեք գիրքէ միտնէր ինչ-
նէն։ Ջազարեանի մասնուն արկիւմով դը-
րած կը բար յարունութիւն մէջ, Սիւմնեան
խաչումն է, ի՞նչ ան մեկը իկարգու-
թեան ներշնչումը՝ միկնուալ Հայրե-
նիք, հակառակ որ խառնուածքն եւ շատ
այն քանիկն ինչու արկիւններուն։

Հալ Այգըր Կոտանեանի վիպախորած
անձնական խառնուածքն էր, Ջազ-
արեան 1956 Բուսակեանի պարտաւոր էր ներ-
դաշնակին։ Երբ մէկը ան այս վիպա-
քիւնը, կը նշանակէ, որ գրաչար նկա-
ր ունեցած կը խորհրդաւոր համար-
ար Կալապոսիկին 20-րդ համարու-
մանիւն ետ արդը միտնուար, ուր

Գրէ՛ք՝ ՎԱՐԴԱՆ ՍԱՏՔԵՆՈՒՆԱԼ

սկսած էր արտաստիկականապէս որ
«Վերջին» Սալաիկի ունեցողութեան մա-
սին Արշալույսի ցնցել յայտնութիւննէ-
քի։ Արշալույս, Ջազարեանի վիպական
արարիկը որոշ ծախսանշաններ ցոյց կու
տայ 1957 Այգըրին։ Ան խորհրդաւոր է
Սալապոսիկին եւսած Գալիկ Գալիկ
անկին։

Այս վարչարկին շատ տերեղի եւ
զգայի ինձ տարաբն, հայրենաւորիկ։
Գիրքը չ'ընալիւն։

Մայրիկին տաղաւորութիւնը համար
արտադրանքն անդիպած է։

Այսպէս աշխարհաշույն փրփուտակն է,
որ կէք է Վիփրոյսի կը արտադր Արշա-
լույսի անդալ ընտրով Կալապոսիկին։
Փայտ, անկեր, վերին տասնեակն հա-
մաւն լեւծն մը մարչ է։ Գաւառիկ Հա-
յաստանի մասին եւ արտադրութիւնը
կ'ուր։ Անի կ'ըն, որ այն օրուանից
կ'ըն [sic], որ թուի եւ կ'ընէր կը-
րէր [sic] ինձ կ'ընալի չ'ուն պայտիկ։

Մարտիկ զիպեր չ'ը կարողացալ աշխ-
տակի...։»

Փետրուար 8, 1958-ին, Ռաֆայել
Հրաչ Ջազարեանիին ուղարկած նամ-
ակ մէջ, Ջազարեան պիտի կը-

«Հայ տակնաշարք մտաւորական հա-
մար տեղերու ատաղձն պայտիկն է քան
հայրենի կարպ Հայաստանի մէջ ինչ-
նէն չ'ընալ զալիկական այլ տարաբն։ Կա-
քնիկն այնպիսիկ հայրենեան գործը, Ե-
նիկն այն ինչ որ քաղաքական պատու-
նիկով նրաւոր ի վիճակի չ'ուն անու-
րապարտակ վաղաւ հայրենաւորիկ
Գաւառագործութեան փրփուտակին Ե-
յուն մեղքով, մարտը զիպով, չ'ուն
սալ աշխույն։ Faire en se faisant»

Օգոստոս 1959-ին գրուած յորտն
մէջ, Ջազարեան զալիկական է, ու
արարիկ տարրիկները կը վարչե-
տէր։

«Հալ [զալիկականը՝ Վ.Մ.] տակն-
ը որ արտում է նոր քաղաքական մար-
քը լիցու, զալապալու եւ արարիկն
կ'ընալ ու ձեռ։

Եւ կըր նա գտնում է այդ նոր մար-
քը՝ անհետանում է։

Ուրիշ է տարաբնիկը։

Նա փառնակաւոր աշխույն է, անպը-
րի անհաստատութիւնը յայտնակալ
խառնակ է կը խօսիկական մէջ, Կ.
գրաւոր հայաստանի ուրոյն կ'արտա-
կըր զիպային երկարապիտակութեան։

Տարաբնիկը հայրենի, մասաւորա-
քան, շարունակում է արդէ փառնակալ
մասաւորականին այն ծովում, որի կըր-
նուած հայաստանը, կ'ընալի եւ կըր-
նալ ծովում փոխարկիկներ, անկեր
կը արարիկ, փառնակներ եւ արդէ
մայրենիկներ։

Երբ զիպիկներ անցորդ բառի կըր-
կուր Ջազարեանի նշանաւոր սկզբնա-
րեան՝ Վեպարաբի եւ իր մանկական
րաւորի մէջ, տարաբնիկ-անցորդ հա-
տարիկները արդէ մեկը ցոյց կու տա-
ր որ նա Ջազարեան հետու, կը գրալիկ
համարիկ ինքիցի, այլ՝ փառնակալ
րաւիկ կըրկէլ զուրա արդը մարչ է, որ
ան անպայման պիտի կ'արտադրու-
նէ։ Արդէ 1955-ին կ'արտադրու-
նէ 1961-ին տարաբնիկ Գարո փրփուտ
հետ Վեպարաբի մէջ, ան կարող էր
պոյ չ'արտադրած կը-

«Ես տարաբնիկ եմ, կըրէ՛ք՝ գրի-
կան։ Միտք, ուղեք, արտադրանք
եւ ի՞նչ պիտի ինքիկները ու նախ քան
հաստատութիւնները գրալու են այնպիսի

1958 Մարտ-Այգըրին, յայտնի որ
մալ, որ Ջազարեանի երկրորդ կիրքն ու-
րիկովիկ ինչորէն։ Շարունակ Պարոյ
Ռաֆայելի մէջ, մասաւոր հետեւեալն
նէ մը կը տարաբնիկ։ Այս անպայման
զիպարեանի խորհրդաւոր ընկեր զար-
նիկի կը պարտիկի որ օրաբարկութեան
եւ պարտաւոր եղաւ, որ կրկին անոր
տեղադրութիւնը, այս անգամ զիպով
փրփու։

«Այսպէս ընկերիկ կ'ուր քննելու մը
սիւն տալիսպիւնցում։ Տարաբնի արդէ
քննելու եւ տարաբնիկ խառնակ
ընկերիկ ունի։ Գիրքերը զալիկէ՛ք՝ ասոր
քնիկ կարողանալ։ Կարելի թան է։

(...) Այլիս կ'ընալ չ'ընալ։ Շարունակ
հետեւեալ է, անրեւելիկ, քառապարտ-
ւած։ Սալա կ'ընալ է ինչի տակնէ
սակն մնաց պրփուտար L. Antognetti
դիվապարտ Clinica Medica Generale
Università di Genova (S. Martino)
արդէ ինչ որ կարելի էր՝ նրա փրփու-
ր կարողանալ համար։ Անի օր, վերջ-
նիկը հետեւում է քանիկն
նրա նկարում էր կը խառնակ գրիկ
ժառանգակն է։ Գիրքերով զալիկէ՛ք՝ ասոր
քնիկ կարողանալ։ Կարելի թան է։

(...) Եւ ինչը (Յոյսիկ) եւ ինչը
հետեւում է, որ մեկը եւս քանիկ
Փորիկին։ Ինչպիսի կարող է մեկը
Դանի տալն այսպիսի կը, ու՛ր ինչ
ինձ. հիմա մեկնում է։

Ա. Մ.

(*) Այս զարբէլ լայն տեսած եւ շար-
քաւորութիւնը «Տաւար» Միւմն եւ Ար-
շալույսի հետեւեալ ինքնամար մէջ. - 1982
Մայիս 9, 1982, Հոկտ. 3, 1983 Յուլիս
3 եւ 1999 Սեպտ. 5։

21րդ դարի
ՀԱՅ ԿՆՈՋ ՄԱՐՑԱՀՐԱԽԵՐԸ
(Երկրորդ շարժումի մը առաջադրանքներ)

(Temp. 7. 28)

ՀԱՐԱՇ - ԿԻՐԱԿԻ
ՄԱՌԻՍ 12-13
SAMEDI - DIMANCHE
12-13 MAI
2001
LE NUMERO : 6.00 F

HARATCH
LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE FONDÉ EN 1925
DIRECTRICE : ANNY MISSAKIAN
83, RUE d'HAUTEVILLE — 75010 PARIS
TEL. : 01 47 70 86 60 FAX : 01 48 00 06 70
E-MAIL : haratch@aol.com

ԱՌՃԱՆՈՐԴԱԳՈՒԹԻՒՆ
Ցրման : Տար. 1.400 Ժ. — Աղյանակ : 725 Ժ.
Արևածախան : Տար. 1.050 Ժ. (Ամբօթյան առաժնի)
1.500 Ժ. (Շաբաթական առաժնի) — Հասար. 6,00 Ժ.
C.C.P. PARIS 15669-82 E

ՀԱՐԱՇ - ԹԻՒ 20-165

Fondateur SCHAVARCH MISSAKIAN

76e ANNÉE — N° 20.165

Le cadeau de Shimon Pérès

Comme suite aux déclarations de M. Shimon Pérès au journal Turkish Daily News, j'ai été indigné voire choqué que de tels propos puissent encore être tenus aujourd'hui. En effet, la reconnaissance du génocide arménien de 1915, ne pose plus aucun problème sauf au gouvernement turc et le fait même d'aller dans son sens est une tentative de négation de l'histoire et des faits.

En France, nous avons pu, ces dernières années, travailler en bonne coopération avec les institutions juives de France pour faire aboutir le processus législatif. C'est pourquoi, il m'a semblé utile de réagir aux propos de Monsieur Pérès et dans ce cadre, avec le Docteur Yves Ternon, nous avons envoyé au journal «Le Monde», dès la semaine du 23 avril, un texte à faire paraître dans ses colonnes Horizons Débats.

J'ai le regret de constater que jusqu'à aujourd'hui, les responsables de ce quotidien n'ont pas donné suite à cette demande, voire même n'ont pas daigné nous expliquer les raisons de ce silence. Ceci est d'autant plus regrettable que «Le Monde» a toujours fait preuve d'une grande objectivité vis à vis de cette question et ses journalistes (M. Nicolas Weill, Melle Clarisse Fabre...), ont relaté les événements liés à la reconnaissance en toute impartialité et sans céder à aucun chantage ou pression.

Compte tenu de ce qui vient d'être dit, nous avons décidé de vous transmettre ce texte ainsi qu'à l'Arche, revue du judaïsme français en vous priant de bien vouloir le faire paraître dans vos colonnes.

ALEXIS GOVCIYAN

Le 10 avril, le journal turc de langue anglaise, Turkish Daily News, rapportait un entretien accordé à l'agence Anata à l'aéroport de Tel-Aviv par le ministre des Affaires étrangères israélien, Shimon Pérès, peu avant qu'il s'embarque pour une visite officielle à Ankara. Il rejetait toute comparaison entre l'Holocauste — le mot prévalait dans la littérature de langue anglaise — et la tragédie arménienne et il affirmait que «les allégations arméniennes sont sans objet». Cette déclaration impromptive était un cadeau pour la Turquie. Après les nombreuses reconnaissances officielles du génocide arménien, elle n'en espérait pas tant. Les propos de Shimon Pérès ne furent d'ailleurs démentis ni par son auteur, ni par le gouvernement israélien. En réaction à une campagne de protestation organisée par le Conseil national arménien américain, le consulat général israélien de Los Angeles déclarait le 17 avril que la tragédie arménienne n'était pas comparable au génocide des Juifs, tandis que l'assemblée des associations turques américaines envoyait des messages de remerciements au parlement israélien, au Premier ministre et à Shimon Pérès.

Cet incident doit en fait être replacé dans son contexte. Le professeur Yael Aueron, du kibboutzim College d'éducation de Tel-Aviv, et le professeur Israel Charny, directeur de l'Institut sur l'Holocauste et les génocides de l'Univer-

sité hébraïque de Jérusalem, qui ont aussitôt réagi, ont rappelé que la prise de position de Shimon Pérès était ancienne. En 1982, le futur prix Nobel de la Paix avait déjà conseillé au professeur Charny de ne pas inclure la question du génocide arménien au cours de la 1ère conférence sur l'Holocauste qui devait se tenir à Tel-Aviv ou d'annuler cette conférence. Israel Charny n'avait pas cédé aux pressions qui venaient du ministère des Affaires étrangères israélien et la réunion s'était tenue avec les communications sur le génocide arménien. Ce problème est régulièrement soulevé en Israël et les gouvernements successifs ont toujours évité systématiquement de l'aborder pour ne pas menacer leurs relations avec la Turquie. Il en est de même pour tous les pays qui tiennent à préserver ces relations. Les gesticulations sont bien rodées et ne s'incluent nullement dans une controverse scientifique. A chaque prise de position d'un gouvernement mentionnant comme tel le génocide arménien, les diplomates turcs réagissent en protestant. Ils expriment au contraire leur satisfaction chaque fois qu'un gouvernement, un parlement ou un chef d'Etat refuse de reconnaître le génocide ou de soulever la question, comme ce fut le cas récemment aux Etats-Unis et en Suisse. Les seuls représentants d'un gouvernement israélien à avoir pris position furent le secrétaire d'Etat aux Affaires étrangères du ministère Rabin, Yossi Belin — qui fut ministre de la justice de Yehud Barak — et, le 24 avril 2000, le ministre de l'Education de ce même gouvernement, Yossi Sarid, qui s'engagea à tout faire pour que les élèves des écoles israéliennes connaissent et étudient l'histoire du génocide arménien. «En ce jour, avait-il déclaré — et c'était la première fois qu'un représentant d'un gouvernement israélien assistait aux cérémonies de commémoration du génocide arménien —, nous Juifs, victimes de la Shoah, devons tester notre attitude envers la douleur des autres». Cette prise de position avait entraîné une réaction du gouvernement Barak qui s'était désolidarisé de son ministre. L'Institut Yad Vashem, au contraire, avait salué l'initiative de Yossi Sarid et déclaré dans un communiqué officiel : «Yad Vashem ne considère pas que cela pourrait causer du tort à l'étude de la Shoah, bien au contraire». Président du parti Meretz, Yossi Sarid, qui ne fait plus partie du gouvernement, vient de rappeler, lors d'une cérémonie commémorative tenue à Yafa à l'occasion du 86e anniversaire du génocide arménien, que les propos de Shimon Pérès étaient sans fondement et qu'il n'avait pas qualification d'historien.

Indéniablement, la déclaration du ministre des Affaires étrangères israélien constitue une escalade dans le processus de négation du génocide arménien. Ces affirmations négationnistes blessent profondément la mémoire des millions d'Arméniens qui savent bien qu'en 1915 et 1916 leur peuple fut victime d'un génocide. Pour les historiens, contrairement aux allégations des universalistes turcs, cette question est réglée. A maintes reprises, aux Etats-Unis en particulier, les chercheurs qui étudient le crime de génocide ont affirmé que c'est ainsi qu'il faut qualifier les événements de 1915. Ou'ils soient ou non juifs, qu'ils soient ou non israéliens, les spécialistes de l'histoire de l'Holocauste ont déclaré à maintes re-

ԼՂՀ ՆՈՒՆԱԳՈՐԾ՝ Ս. ՂՈՒԿԱՍՅԱՆԸ ՓԱՐԻԶ ԺԱՄԱՆԵՑ

Հիշելու էր որ, Մայիս 10-ին, փոքրիկ Մանակը ԼՂՀ նախագահ Ա. Հախումյանի որովհետև հիմնական Ազ. Ժողովի նախագահ Սիլվա Նազյան ևս զբոսադրվելու էր Բեռլինում նախագահ՝ Ստեփան Կարամանյանի ներքո որը Նախագահը ունեցան Միտիկ խումբի Զորավարի Համահայտարարին հետ։ Այլ մանրամասնություններ չիտալուցի։

prises — et ce fut encore le cas en 2000, lors d'une conférence sur l'Holocauste qui les réunissait à Philadelphie — que le génocide arménien était une réalité et ils ont été suivis par les représentants des centres d'étude ou de commémoration de l'Holocauste aux Etats-Unis. Le 17 mars 2000, le comité du 24 avril reçut une pétition écrite à la main et signée par cent vingt-six spécialistes de ces études qui, s'adressant au Sénat français, lui demandaient d'encourager par un vote positif le gouvernement et le parlement turcs à se mettre d'accord avec les pages noires de l'histoire de la Turquie. Parmi les signataires, l'un des pionniers des études sur l'Holocauste, le professeur Yehuda Bauer, directeur de l'Institut international pour la recherche sur l'Holocauste de Yad Vashem, qui, dans un ouvrage paru en 2001, **Rethinking the Holocaust**, explique la nécessité de comparer cette catastrophe avec d'autres. Tout en exposant les caractères spécifiques du génocide des Juifs, Yehuda Bauer considère que le génocide arménien en est l'exemple le plus proche. Voilà qui devrait donner à penser aux historiens et aux diplomates frileux qui hésitent à prononcer le mot pour ne pas déclencher une crise d'hystérie en Turquie ou qui s'obstinent à réclamer un débat qui a déjà eu lieu de plusieurs longtempes.

Soyons clairs. La comparaison entre des événements de même nature est une démarche scientifique nécessaire. Elle permet de mieux comprendre le sens de ces événements en déterminant leur similitudes et leurs différences. Pour tous les chercheurs, et ils l'ont montré dans la récente **Encyclopédie du génocide** qui consacre vingt-trois entrées et plus de quarante pages au génocide arménien, la comparaison entre le génocide des Juifs et celui des Arméniens est la plus appropriée. Il ne viendrait à l'idée d'aucun historien conscient de ses responsabilités de réduire le caractère exceptionnel de la Shoah et de dissimuler les éléments qui lui sont spécifiques.

Nous intervenons dans ces colonnes pour protester contre la manipulation à des fins politiques d'une vérité établie par la recherche historique. Il n'était pas digne de la France — nous l'avons déclaré à maintes reprises lors que nous demandions la reconnaissance par notre pays du génocide arménien — qu'elle cède à un chantage économique ou de quelque autre nature. Il n'est pas digne du président des Etats-Unis qu'il

ՀԱՅԱԿԱՆ ՀԱՅՈՑ

Ռ. ԳՈՐԱՆԻԱՆԻ
ՆԻՒՆՈՐԴ ԳՈՅՈՒՆ Է
Մայիս 9-ին, նախագահ Ռ. Գորանյանի պաշտոնական Նիւ-Իորք ժամանած է Հայաստանի պատմա-հայրենագիտական ժողովը։ Նախագահը Հայաստանի անտեսական միջ ճիշդագործության նախագահ (Շաբ. Գ. Է.)

emploi le 24 avril, en dépit de ses prises de position antérieures, un euphémisme pour ne pas lâcher le mot génocide. Il est encore plus grave que le ministre des Affaires étrangères d'Israël affiche une position de négation ouverte, même si l'enjeu est considérable, même si son pays a un besoin pressant du soutien turc, parce que les deux mémoires juive et arménienne sont liées, que les deux peuples ont été victimes d'une tragédie de même nature que le droit international qualifie de génocide. Nous sommes portés à l'écoute de la communauté arménienne de France pour ne pas percevoir la déchéance provoquée par la déclaration de Shimon Pérès. Nous avons tous deux, l'un comme président du Comité du 24 avril, l'autre comme historien comparatiste, œuvré pendant assez longtemps au rapprochement des deux communautés arménienne et juive et constaté les effets positifs d'un travail d'explication et d'échange pour ne pas craindre que le propos inacceptable d'un ministre israélien qui ne représente que son gouvernement mette en péril cette coopération. Shimon Pérès n'engage ni le peuple israélien, ni les communautés juives. Les malheurs qu'on connu, chacun en leur temps, le peuple arménien et le peuple juif sont différents et ils n'appellent pas à une concurrence mais à une solidarité. Les historiens ont dit et analysé ce que fut chaque drame. Des hommes politiques sont venus les appuyer quand ils se heurtaient au négationnisme qui est, pour l'historien, un fléau. Il faut éviter que chaque nouvelle manifestation de déni rouvre des plaies qui furent lונגues à cicatriser.

Notes

- 1) L'Arche, Juin 2000, n° 508, p. 60.
- 2) Yehuda Bauer, **Rethinking the Holocaust**, New Haven, Yale University Press, 2001.
- 3) **Encyclopedia of Genocide** (ed. Israel Charny), Santa Barbara, Denver, Oxford, ABC Clio, 1999, 2 vol.

ALEXIS GOVCIYAN,
Président du Comité du 24 avril,
transformé en Conseil
de coordination des organisations
arméniennes de France

DR. YVES TERNON
Historien,
spécialiste des génocides
du 20e siècle

ԻՆՉՈՐԻ ԿԱՐԴԱՆԻՔ...

ՂԵԻՈՂՆԴԻ «ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ»Ը

(«Սովետական Գրք», 182 էջ, երեսմ, 1982)

Հայոցի ժամանակների արդի պատմաբանը, գիտական մատենագրության խորասույն ու երբեմն այժմանակա պարզաբանական զիջում չափա չոր Ե-սկից լույսի: Հակառակ մեծերն սակ զանազան հարանոր հարաբերություններում, պիտի դժուարացած համայնքի որ-նե հայան յուսարաններին կամ մեկ-նուրին որ հիմ շունչանք իմ մասնա-գրություն հասարակները: Այս է գնեի կրա-կանությունները որ ուսումնասիրող Հա-յասանի արարական տիրապետության շրջանի պատմություններ: Անկարելի է: - Թ. Գարբեր երկարող Հայոց պատմու-թյան Սկզբնական շրջանի վերլուծա-նք, առանց Հայոցի տանկու մասնա-գրից Ղեւոնդի Բ. Գարսե Պատմու-թյանը:

Գրաւած գիտեա Հաւոյան Քուսան-նեւորն, Ղեւոնդի Շաւրիքի կենդանի ա-րարական տիրապետութեան 155 տարե-ները, 633-էն մինչեւ 788: Ղեւոնդի պա-րտնքն ու պարտութիւններն տիրա-պետելի և սեւեռեի արարական տիրա-պետութեան երկան նկարագրելու ուղղու-նքը որտեղ միայն կարողանալով յե-տապել Հայոց պատմութեան շուրջը: Ղեւոնդի ժամ անկերն է այն մասնագի-տ ու բաշխիչը հարաւորն որ արարական տիրապետութեանը հայոցի Հայ աւա-սակի կողմից: Միամտական կողմից կը հա-ղորդէ նաեւ այն արարական շունչ-նեւորն արարական փոփոխող ու-րով սկսու: Հայաստանի վերանորո-նարկում միակերպութեւ կարողանալ Հա-ւապատմութեան մէջ: Դարեւոր իմա-նքի այն շուրջ զարգացումներն տիրա-պետելու խորանային մարտն, մի-տանքն ու կարճեի հայ. պատմութեան մը պայտալ կարելութեան:

Ա. -

Արարական կայսրութեան կողմէ Հա-յաստանի նուստնորն դիրքի գործ էր: Արարական ներքին համադարձութեան-նքը, արարական հակառակ գաղաւթ հո-ւարտութեանն ու երբեմն կարողութեւ հո-ւարտութեան կողմից պայքարը զարկ-նեի զարգացումն ու զանազանացի-նքի երկերն տիրական գործը: Սակայն դի-րող զինակարը հրամանատարութեան ընդամենը... դաւեւի: Իր կրկի իրենց իշխանի հեւ՝ որ արտաքական շրջնի մինչեւ, մեր երկրի տիրող ներկաւանցե-լով:

Արարական, 640-էն սկսած արարան-նքը վերջ գտած միայն տարեները, 701-էն երբ Հայ նախարարութեանն ու երկրակառուութեան արարացած ու առ-կարող իշխան որեւէ թաղիակալի պա-շարի, զմեռանք փողով գաղաւթանք ու յաւանք տան իմանցիցներն իմանալ-տութեանը հայրի մարտնքը: (Էջ 25) Մինչ-այդ, արարականներն կործանարար հե-տանորով զմեր երկրի թանկանքը որ-նացնել իրեն: Կրակից փախցել ու խոր-նեի տարեկան առեւ փորձանք գործել խոր-նեի (Էջ 31):

Արարական կայսրութեան պարտութեան-նքը զարգացականութեան միջի ուրը նը-ստանաւ: Երկրներն հարաւորութեան տիրապետել էր: Հայաստանի մէջ այժմ իշխանութեանը անկախութեւ պարտա-րեցնել հարկերն աւտար համադարձութեան որով պիտի ստու: Երկրներ հարաւորութեան հետեւորական կողմից: Տիրապետու-թեան սկզբնական շրջանի արարական լույսը համաժամարար տանկի էր: Պե-տութեանը շունչի կը հայար իրեն մա-նապալ հայի: Գրաւածներն մարտնքը: Բայց կարողանալ արտաքական փոփո-խքը: Կարողանալ երկրորդ, ընդհա-նուր հայկական շրջանի կողմէ: ... Երկր-նեւորն: Կարողանալութեան կողմէ: Երբ Հայոց աշխարհի վրայն ուղ-տան թնամու: Գրաւածներն արարական-նքը: Կարողանալ հայի թնամութեան-նքի մարտնքն ուստելով և, անարարանքով

թնամութեանը իրենց շուրջ, Հայոց հա-մարտն երկրներ շրջն անհարաւորելի Բնութեան մէջ (Էջ 110):

Հայոցի զարգացումը կենդանի մէջ որ-նեւորն երկրներ շրջն անհարաւորելի տա-նապարհելի վայրերի մէջ: Կարողա-նքը Հայոց երկրներ տանկութեան կարողանալով երբ կարողանալ և Երկրներ շրջն անհարաւորելի արարական լույսը հայար իրեն մա-նապալ հայի: Գրաւածներն մարտնքը: Բայց կարողանալ արտաքական փոփո-խքը: Կարողանալ երկրորդ, ընդհա-նուր հայկական շրջանի կողմէ: ... Երկր-նեւորն: Կարողանալութեան կողմէ: Երբ Հայոց աշխարհի վրայն ուղ-տան թնամու: Գրաւածներն արարական-նքը: Կարողանալ հայի թնամութեան-նքի մարտնքն ուստելով և, անարարանքով

Պեւէլ տար արարականութեան ըն-թացելու հարաւոր փողովորն երբ առ-շուտն որ պիտի կրէ շարաւանութեան, իտալանական ու գաղտնական մեծա-գոյն բաշխի: Սակայն արարական տի-րապետութեան մէջ լուսնայինակն երե-ն որ այն երբ հարաւոր զարգացումի կողմից Հայ աւա-սակի նախապէս լուսն-նեւորն տանկութեան հարաւոր մեծութեւ մինչեւ իմա-նքը: Գրաւածներն հարկերն մեծութե-անքը: Կարողանալով զարգացումը հարա-ւորութեան մէջ: Կարողանալութեան կողմէ: Երբ Հայոց աշխարհի վրայն ուղ-տան թնամու: Գրաւածներն արարական-նքը: Կարողանալ հայի թնամութեան-նքի մարտնքն ուստելով և, անարարանքով

Հայկական հայրենիքի համապարհի մա-նեւորն: Կարողանալութեան, Հայաստանի արարական տիրապետութեան արդեւ շրջնի մեծութեւ կողմից պարտութեւ: Արարական հարաւորութեան մեծութեւ փոփո-խքը: Կարողանալութեան կողմէ: Երբ Հայոց աշխարհի վրայն ուղ-տան թնամու: Գրաւածներն արարական-նքը: Կարողանալ հայի թնամութեան-նքի մարտնքն ուստելով և, անարարանքով

Դաւան այս համապարհի հարաւոր-նքը կողմից արարական, առեւի խոր փո-խացում երկրներ անկախ թնամութեանն ու անտանկութեան: Այս ուստելով, գրաւածներն մեծութեւ հարաւորութեան պա-շարներն մատուցարարակ: Գրաւած: հա-մարտն: Կարողանալ հայի փոփոխութեւ հարաւորութեան արարական միայն: հա-մարտն: Կարողանալութեան կողմէ: Երբ Հայոց աշխարհի վրայն ուղ-տան թնամու: Գրաւածներն արարական-նքը: Կարողանալ հայի թնամութեան-նքի մարտնքն ուստելով և, անարարանքով

Բ. -

Ղեւոնդի Պատմութեանը ընթերցու-մէ կարելի է ըմբռնել նաեւ արարական պատմութեան հայաստանի տիրական նա-խապէս արարականութեան: Ի տարբե-րութեւ Պարսիքի նախապատմութեան, Արար-նքը երկրներ կարողանալով: Գրաւած ծր-արագրելու հիմնականագէտ շրջանի տե-րական արարականն ու նորիցի գրաւ-նքը: Կարողանալութեան կողմէ: Երբ Հայոց աշխարհի վրայն ուղ-տան թնամու: Գրաւածներն արարական-նքը: Կարողանալ հայի թնամութեան-նքի մարտնքն ուստելով և, անարարանքով

«ՃԱՆԱԶՆԵԼ ԳԻՄԱՍՏՈՒԹԻՒՆ...»

Եւստանի զիմաստութեան ու զիմաս-տութեան զիմաստութեան:

Առեւի լույսի մէջ ու կէս հարաւորութեան ի վեր Հայ աշխարհի մեծութեւ և հային ա-նաւորացող լուսնային փողովորն երբ: Առ-շուտն իմա-նքը: Կարողանալութեան կողմէ: Երբ Հայոց աշխարհի վրայն ուղ-տան թնամու: Գրաւածներն արարական-նքը: Կարողանալ հայի թնամութեան-նքի մարտնքն ուստելով և, անարարանքով

Ոչ մէկ պարտութեան արարական լուսն-նեւորն: Կարողանալութեան կողմէ: Երբ Հայոց աշխարհի վրայն ուղ-տան թնամու: Գրաւածներն արարական-նքը: Կարողանալ հայի թնամութեան-նքի մարտնքն ուստելով և, անարարանքով

Կարողանալութեան կողմէ: Երբ Հայոց աշխարհի վրայն ուղ-տան թնամու: Գրաւածներն արարական-նքը: Կարողանալ հայի թնամութեան-նքի մարտնքն ուստելով և, անարարանքով

Մեր փոփոխութեան ու կենդանի լուսն-նեւորն: Կարողանալութեան կողմէ: Երբ Հայոց աշխարհի վրայն ուղ-տան թնամու: Գրաւածներն արարական-նքը: Կարողանալ հայի թնամութեան-նքի մարտնքն ուստելով և, անարարանքով

բայց, զարգացական ու արարական լու-սնային:

Մեր փոփոխութեան ու կենդանի լուսն-նեւորն: Կարողանալութեան կողմէ: Երբ Հայոց աշխարհի վրայն ուղ-տան թնամու: Գրաւածներն արարական-նքը: Կարողանալ հայի թնամութեան-նքի մարտնքն ուստելով և, անարարանքով

Կարողանալութեան կողմէ: Երբ Հայոց աշխարհի վրայն ուղ-տան թնամու: Գրաւածներն արարական-նքը: Կարողանալ հայի թնամութեան-նքի մարտնքն ուստելով և, անարարանքով

Կարողանալութեան կողմէ: Երբ Հայոց աշխարհի վրայն ուղ-տան թնամու: Գրաւածներն արարական-նքը: Կարողանալ հայի թնամութեան-նքի մարտնքն ուստելով և, անարարանքով

իր ցուերը զարգացական անոր երկնային լուսնային:

Հայարարականութեան լուսնային լուսն-նեւորն: Կարողանալութեան կողմէ: Երբ Հայոց աշխարհի վրայն ուղ-տան թնամու: Գրաւածներն արարական-նքը: Կարողանալ հայի թնամութեան-նքի մարտնքն ուստելով և, անարարանքով

Մարտնքն ու կը կանգնէ կու տայ ու զարգացական: Կարողանալութեան կողմէ: Երբ Հայոց աշխարհի վրայն ուղ-տան թնամու: Գրաւածներն արարական-նքը: Կարողանալ հայի թնամութեան-նքի մարտնքն ուստելով և, անարարանքով

Այս համարութեան լուսնային լուսն-նեւորն: Կարողանալութեան կողմէ: Երբ Հայոց աշխարհի վրայն ուղ-տան թնամու: Գրաւածներն արարական-նքը: Կարողանալ հայի թնամութեան-նքի մարտնքն ուստելով և, անարարանքով

Գ. ՍԵՐՈՒՆ:

ՅԱՐԱՆԱ

ՀԵՐ ԵՐ ՍԵՐՈՒՆԻԿ 10-ԴՐ ՄԱՍՆԱԶԻՒԳՔ ՀԵՄԱՎԵՐ ՄԻՈՒԹԻՒՆ, ԵՆՈՒՐ

Երբ մէջ Մարտ 31-ին, մեծութեւ կու է Հ.Յ.Բ. Սերունդի իմա-նքը: Կարողանալութեան կողմէ: Երբ Հայոց աշխարհի վրայն ուղ-տան թնամու: Գրաւածներն արարական-նքը: Կարողանալ հայի թնամութեան-նքի մարտնքն ուստելով և, անարարանքով

արարականութեան հոս տանք զար-գացական: Հայ աւա-սակի լուսն-նեւորն: Կարողանալութեան կողմէ: Երբ Հայոց աշխարհի վրայն ուղ-տան թնամու: Գրաւածներն արարական-նքը: Կարողանալ հայի թնամութեան-նքի մարտնքն ուստելով և, անարարանքով

Կարողանալութեան կողմէ: Երբ Հայոց աշխարհի վրայն ուղ-տան թնամու: Գրաւածներն արարական-նքը: Կարողանալ հայի թնամութեան-նքի մարտնքն ուստելով և, անարարանքով

«... Երբ... հարաւոր լուսն-նեւորն: Կարողանալութեան կողմէ: Երբ Հայոց աշխարհի վրայն ուղ-տան թնամու: Գրաւածներն արարական-նքը: Կարողանալ հայի թնամութեան-նքի մարտնքն ուստելով և, անարարանքով

Այս էր հիմնական իշխանութեանը կողմից: Կարողանալութեան կողմէ: Երբ Հայոց աշխարհի վրայն ուղ-տան թնամու: Գրաւածներն արարական-նքը: Կարողանալ հայի թնամութեան-նքի մարտնքն ուստելով և, անարարանքով

Կարողանալութեան կողմէ: Երբ Հայոց աշխարհի վրայն ուղ-տան թնամու: Գրաւածներն արարական-նքը: Կարողանալ հայի թնամութեան-նքի մարտնքն ուստելով և, անարարանքով

ԺԻՐԱՐ ԲԵՆԵՔՆԻ

(Մեծագլուխ յաղորդող)

Tél. : 01 47 36 02 50 — Fax : 01 46 44 64 04
e-mail : gilbertleonian@hotmail.com

Pour le 1700e anniversaire
du Baptême de l'Arménie
L'Oeuvre d'Orient invite à la

DIVINE LITURGIE

qui sera célébrée

par

NERSES BEDROS XIX
Catholiques-Patriarche de Cilicie
des Arméniens Catholiques

sous la présidence du
Cardinal JEAN-MARIE LUSTIGER
Archevêque de Paris
et Ordinaire des catholiques
de rite oriental en France

en la CATHEDRALE
NOTRE-DAME DE PARIS

le Dimanche 20 mai à 15 heures

ՅԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆ

Բարձրագույն վարժարանի տնօրեն-
ները և ուսուցչական կազմը իրենց
խորին ջանասիրտությամբ կը խաղան
վարժարանի հաղորդականության հաղա-
գահ Գ. Զատիկ Աղանանի, իր հոր
Յարգարծին Աղանանի ծառայության անվան
և փոխան ծաղիկի 500 Դր. կը ներկեն
զգրպեղի:

CROIX BLEUE DES ARMÉNIENS DE FRANCE

EXCURSION A ANNECY

Samedi 19 mai

La Section «Satenig» de Vaulx-en-Velin
de la Croix Bleue organise une excursion
à ANNECY, ville fleurie, ville d'art,
son lac et ses côtes pittoresques. Trans-
port en car et restaurant à midi. Départ
de Vaulx-en-Velin vers 8h, retour à 19h.

Participation : 150 F. par personne
Réservations : 04.72.04.36.84 ou 04.72.04.80.90

RECHERCHE

La Croix Bleue des Arméniens de
France recherche pour son séjour du
mois d'août pour son centre de vacan-
ces de Bellefontaine :

● ANIMATEURS (garçons) diplômés
B A F A

Ecrire à :

C B A F — Conseil d'Administration
17, rue Bleue — 75009 PARIS

A la découverte du JURA

La Croix Bleue des Arméniens de
France organise un séjour familial du
20 au 27 août dans son centre de vacan-
ces de Bellefontaine.

Promenade dans les environs, jour-
née à Genève à la rencontre de la
communauté arménienne...

Places limitées.
Renseignements et inscriptions avant
le 25 juin au: 01.48.24.46.57.

ՀԱՄԱԶԳՈՒՅԻՆ HAMASKAÏNE

Փ Մ Ի Զ

ՔԱՏԵՐԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅՔ

ՎԱՐՎԱՆ ԳԵՏՐՈՍԵԱՆ

կը ներկայացնե՝

« ՀԱՍՏԱՐ ՈՒ ՄԵԿ »

ՅԵԼՔ...

Երգիծական խաղը

Խոսք և խաղարկություններն

վարդան Պետրոսյանին

երկուշաբթի, Մայիսի 28,
ժամը 20:30-ին

Պրկ Բաղդասար Բաղդասարյանին
«Ժողովին» սրահ՝
6, rue Drouot, Paris 9^e

Տեսուկը ապահովելու համար
«Հեռանալի»՝
01-43-76-67-37 / 01-48-24-63-89

La Commission culturelle
de l'église arménienne de Chaville
vous invite
à la présentation et dédicace
de l'ouvrage :

Les massacres de Diarbékir

Correspondance diplomatique
de Gustave Meyrier,
Vice-Consul de France 1894-96.

Par CLAUDE MOURADIAN,
historienne

Un émouvant témoignage accompagné
d'un acte de bravoure
sur des événements, préludes
au génocide.

Cette soirée se déroulera
le samedi 19 mai à partir de 21 heures
dans la Salle «Balabanian» de l'église
6, rue Père Komitas,
92370 Chaville

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ, ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ԵՒ

ԸՆԴՀ. ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐՈՒ ՄՐՑՈՒՄ

ՀԱՅ ԲԱՐԵԳՐՈՐԵԱԿԱՆ
ԸՆԴՀԱՆՈՐ ՄՐՈՒԹԻՒՆԸ

և

ՓՄԻԶԻ

ԷՍԱԵԱՆ ՍԱՆՈՒՅ ՄՐՈՒԹԻՒՆԸ

կը կազմակերպեն՝

Հայ ժողովրդի և պատմության, նաև
լեզուների գիտելիքները, մրցում մը
11-ին 18 առաքելան ապակեպետներու միջև,
հրապարակ, Մայիսի 20, ժամը 15-ին Արեւ
Մանուկանի սրահին մէջ
118, rue de Courcelles — 75017 Paris

Մ Կ Ն Ի Կ ԿՐԹԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՈՑ

Կը հրապարակե Միջիններուն հետ ծաղաղապի ունեւորներու

ՍՍՍՈՒՆՑԻ ԴԱԴԻԹ

վկայասցենք՝

ԴԻԻՅԱՋՆԱՎԷՊԸ
ԱՆՆԻԿ ՇԱՀՆԱՐԱՐԵԱՆ
ԱՐՈՒԹԵԱՆ ՍԱՀԱԿԱՆ
ՇԱԽՈՐ, ՄԱՅԻՍ 19, ժամը 16:30-ին

Վաճառք՝

ԲԱՐԵԳՐՈՐԵԱՆ ԿՐԹԱՐԱՐԱՆ

19/27, Impasse des Epinettes, 92130 Issy-les-Moulineaux
— Մ ու ի թ ա գ ա տ է —

(Մասնակցի փառաբաններն կը խոսքով իրենց հետ ընդել իրենց բարձրելը):

ՄԱՐԿԵԼԻ ՄՐԱՑ ԲԱՐԵԳՐՈՐԵԱՆ ՄԱՐԿ ԵԿԵԼԵՅԻ

HAMPARTZOOM ASCENSION

A l'occasion de la fête de l'Ascension
la messe sera célébrée

par

le Père
MEGUERDITCH KAHANA GRIGORIAN

Pasteur spirituel
de l'Eglise Apostolique Arménienne
de Stockholm
(spécialement invité de Suède)

et sera interprétée
par la Chorale SAHAK-MESROP
sous la direction
de **Khatich Yilmazian**
jeudi 24 mai à 10 heures

en la Cathédrale Apostolique
Arménienne
Serpotz Tarkmantchatz de Marseille
339, ave. du Prado, 13008 Marseille

A l'issue de la messe, un buffet
(déguster)

organisé par la Commission des Dames,
sera dressé dans la cour
de la Cathédrale, suivi d'un
«Vidjagaghagh» dans une ambiance
musicale avec la participation
de l'Orchestre «Frères Achoughatoyan»

Pour tous renseignements
et réservations s'adresser
au Secrétaire de la Cathédrale :

☎ 04.91.77.84.70.

P.A.F. : 120 F.

DIMANCHE 20 MAI

une journée autour de l'Arménie

à l'Eglise Réformée de Paris-Luxembourg, 58, rue Madame, Paris 6^e
— 14h30 : ASSEMBLEE GENERALE de S P F A (Solidarité Protestante
France-Arménie), animée par le Pasteur Samuel SAHAGIAN.

Tous les intéressés, même non-membres de SPFA, sont cordialement
invités.

— 17h : CONCERT de Chants Traditionnels Arméniens (religieux et
populaires), par la Chorale KOGHTAN de l'UGAB, dirigée par Haig SAR
KISSIAN.

(Libre participation financière pour soutenir l'opération «enfants des rues
à Erévan», de SPFA, et l'opération «repeuplement des villages» de l'UGAB.)

Ceux qui le souhaitent peuvent participer également au Culte à 10h30
(Chants liturgiques arméniens) et au déjeuner arménien à 12h30.

Renseignements : 01 47 35 30 23 ou 01 34 13 88 90.

UNION GÉNÉRALE ARMÉNIENNE DE BIENFAISANCE

Nouveau ! SEJOUR ADOS

séjour mixte pour les jeunes de 15 à 17 ans
(1984 à 1986)

du mercredi 25 juillet au mercredi 8 août

Prix : 3500 Francs pour 1 jeune + voyage.
Activités : tennis — équitation — randonnées — rafting — vit etc...
Animations arméniennes : chants — danses — histoire et traditions etc...

La Colonie de l'UGAB cherche des ANIMATEURS (garçons)
pour juillet — BAFA obligatoire
envoyer C.V. + photo

Pour tous renseignements veuillez contacter
UGAB — Centre de Vacances
11, square Aboni, 75016 PARIS
☎ 0145.20.03.18 — 06.20.35.26.92

Imprimé sur les Presses du Journal «HARATCH»

83, rue d'Hauteville — 75010 PARIS

SIRET : 571 027 317 000 15

Commission paritaire : No 55935

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԿՈՄՍՈՒՆԻՍՏԻԿԱՆ ԴԵՄՈԿՐԱՏԻԿԱՆ ԳԻՏԱԺՈՂՈՎ

ԵՈՒՄԻՆԻՏԻ - Գաղտնիկ ճաշարանի զարգացման և զարգացման համար...

Այս գաղտնիկ ճաշարանի զարգացման և զարգացման համար...

Գաղտնիկ ճաշարանի զարգացման և զարգացման համար...

Գաղտնիկ ճաշարանի զարգացման և զարգացման համար...

Գաղտնիկ ճաշարանի զարգացման և զարգացման համար...

Գաղտնիկ ճաշարանի զարգացման և զարգացման համար...

Գաղտնիկ ճաշարանի զարգացման և զարգացման համար...

Գաղտնիկ ճաշարանի զարգացման և զարգացման համար...

Գաղտնիկ ճաշարանի զարգացման և զարգացման համար...

Գաղտնիկ ճաշարանի զարգացման և զարգացման համար...

Գաղտնիկ ճաշարանի զարգացման և զարգացման համար...

ԿԱՊՈՑ ՄԱՋ ԼՈՒՐԵՐ ԶԱՅԱՍՏԱՆԻ

Երևանի մարզում կառուցվող 2 ընկերություն...

Երևանի և չմիայնի մէջ մասնաձույն...

Լուի կառույցով և կառուցվող մասնաձույն...

Կառույցի մասնաձույնի մասնաձույն...

Այս կենտրոնի զարգացման և զարգացման համար...

Չէր ուղարկվում կր յանձնիք խնայող...

Այս ուղարկվում ծոր խնայողների...

Այս օրոքներին կր յանձնիք խնայող...

Հայաստանի սահմանագծի մաս կան...

Երևանի մարզում կառուցվող 2 ընկերություն...

Երևանի և չմիայնի մէջ մասնաձույն...

Լուի կառույցով և կառուցվող մասնաձույն...

Այս կենտրոնի զարգացման և զարգացման համար...

Չէր ուղարկվում կր յանձնիք խնայող...

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԵՐԵՎԱՆ - ԹԱԽՐԻԶ - ԵՐԵՎԱՆ ԱՌԱՋԻՆ ԹԱԽՐԻԶ

Մայիս 10-ին, Թախրիզի օդակայանը...

40-15 ՀԱՋԱՐ ԸՆՏԱՆԻԳ ԱՆՈՒՅՈՒՄԻ

Գաղտնիկ ճաշարանի զարգացման և զարգացման համար...

Հայաստանի սահմանագծի մաս կան...

Երևանի մարզում կառուցվող 2 ընկերություն...

Երևանի և չմիայնի մէջ մասնաձույն...

Լուի կառույցով և կառուցվող մասնաձույն...

Այս կենտրոնի զարգացման և զարգացման համար...

Չէր ուղարկվում կր յանձնիք խնայող...

Այս ուղարկվում ծոր խնայողների...

Այս օրոքներին կր յանձնիք խնայող...

Հայաստանի սահմանագծի մաս կան...

Երևանի մարզում կառուցվող 2 ընկերություն...

Երևանի և չմիայնի մէջ մասնաձույն...

ԵՐԵՎԱՆ - ԹԱԽՐԻԶ - ԵՐԵՎԱՆ ԱՌԱՋԻՆ ԹԱԽՐԻԶ

Մայիս 17-ին Յուրի 16 կր յանձնիք...

Գաղտնիկ ճաշարանի զարգացման և զարգացման համար...

Հայաստանի սահմանագծի մաս կան...

Երևանի մարզում կառուցվող 2 ընկերություն...

Երևանի և չմիայնի մէջ մասնաձույն...

Լուի կառույցով և կառուցվող մասնաձույն...

Այս կենտրոնի զարգացման և զարգացման համար...

Չէր ուղարկվում կր յանձնիք խնայող...

Այս ուղարկվում ծոր խնայողների...

Այս օրոքներին կր յանձնիք խնայող...

Հայաստանի սահմանագծի մաս կան...

Երևանի մարզում կառուցվող 2 ընկերություն...

Երևանի և չմիայնի մէջ մասնաձույն...

Երևանի մարզում կառուցվող 2 ընկերություն...

ՄԻ ՀԱՅՈՒՆԻԶՈՒՄ

ՄԱՐԱՆՈՑ ԶԱՊԻՆԱՆ

ՈՐԱՆՈՑ

Այս կենտրոնի զարգացման և զարգացման համար...

Այս կենտրոնի զարգացման և զարգացման համար...

Այս կենտրոնի զարգացման և զարգացման համար...

Այս կենտրոնի զարգացման և զարգացման համար...

Այս կենտրոնի զարգացման և զարգացման համար...

Այս կենտրոնի զարգացման և զարգացման համար...

Այս կենտրոնի զարգացման և զարգացման համար...

Այս կենտրոնի զարգացման և զարգացման համար...

Այս կենտրոնի զարգացման և զարգացման համար...

Այս կենտրոնի զարգացման և զարգացման համար...

Այս կենտրոնի զարգացման և զարգացման համար...

Այս կենտրոնի զարգացման և զարգացման համար...

Այս կենտրոնի զարգացման և զարգացման համար...

(Type . 33)

Ս. ՅՈՒՀԱՆՆԵԱՍ-ՄԿՐՏԻՔ ՓԱՌԻՔ

ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ, ՄԱՐՏԻՍ 28

Հայ Եկեղեցու ժողովուրդը համապատասխանում է իր անվերապահ աջակցությանը (1918 Մայիս 28) անդամները:

ժամ. 18-ին երեկոյան ժամը 8-ին, որտեղ առաջինը Հանրապետական Մարզաբարձր կը կատարվի:

Une Journée pour l'Arménie

1700 ans de Civilisation Chrétienne

(bilingue - anglais français)

La Cathédrale Arménienne

23, avenue George V, Paris 8^e

le samedi 2 juin de 10h à 22h30

Métro: Alma Marceau / George V

ՇՆՈՐՀԱՅԱԼԻՔ

Փարիզի Ս. Յովհաննես . Մերկի Մարզ
Հաշարի Նշանակությունները: Մարզ Ես-
րուրեն անվան առթիվ շարժանկար-
ները ստացած է իրազեկել Հեռուստա-
յանը:

Ա. ՅԱՆԿ

Տիկին Սիմա Գալստյան 100 Ժր., Տեր
և Տիկին Յովհաննես Մարգարյան 300 Ժր.,
Տեր և Տիկին Տ. Սարգսյան, Տեր և
Տիկին Ժան Համանյան 500-ական Ժր.,
Տիկին Վարդանի Մանուկյան 100 Ժր.,
Տիկին Աղասյան Շահինյան 500 Ժր.,
Պր. Պերո Տերտեան 150 Ժր., Տեր և
Տիկին Յակոբ Մամեջան 250 Ժր., Տեր և
Տիկին Գրիգոր Կալանթարյան 200 Ժր., Տեր
և Տիկին Գրիգոր Աղասյան 300 Ժր.,
Տեր և Տիկին Կասկ Բեգյանյան 1000
Փրանք, Տեր և Տիկին Յ. Վարդանյան
850 Ժր., Տիկին Բազմալի Գալստյանյան
700 Ժր., Պր. Արմենյան Գրիգորյան,
Պր. Վահ Տամր, Տիկին Արմենյան Խո-
տիկյան 300-ական Ժր., Տեր և Տիկին
Փայ Արևիկյան Գալստյան 1500 Ժր., Տեր
և Տիկին Տոբե Տեր Գալստյան 1000 Ժր.,
Տեր և Տիկին Մանուկ Տամրյան 300
Փրանք, Տեր և Տիկին Արամ Ժրդեղյան
800 Ժր., Պր. Մանուկ Գալստյանյան
500 Ժր., Տեր և Տիկին Պ. Մանուկյան
1000 Ժր., Պր. Ռոյ Գալստյանյան 100 Ժր.,
Տեր և Տիկին Հանրի Մուրադյան 300
Ժր., Տեր և Տիկին Արամ Ժրդեղյան
Կերպրեյան 500 Ժր., Տիկին Լուկա Շ.
Բեկ, Տեր և Տիկին Ռոյա Ժրդեղյան
200-ական Ժր., Տիկին Պարթևյան Փառ,
Մանուկ 300 Ժր., Տիկին Ա. Բեգյան-
Գալստյան 500 Ժր., Տիկին Վարդանի Մա-
րգարյան 200-ական Ժր., Տեր և Տիկին
Արմենյան Գրիգոր 500 Ժր., Պր. Ռոյ Ա.
Երևան 100 Ժր., Տեր և Տիկին Ժորժ
Պրդեղյան 200 Ժր.:

(Շար.)

Imprimé sur les Presses
du journal «HARATON»
83, rue d'Hauteville, 75010 Paris
Siret: 571 027 317 000 15
Commission Paritaire: N° 55935

FRANCE-CULTURE FM 93.5

Du 28 mai au 1er juin de 10h à 10h30
«Chemin de la musique» présenté par
Gérard Tourtrot et Nevart Ardassian,
chef d'orchestre et avec la participa-
tion de Arthur Aharonian, pianiste, mu-
sicologue et ethnomusicologue.

UGAB Suisse !

DINER DE GALA

95 ANS DE L'UGAB

le vendredi 8 juin à partir de 19h30

DINER DE GALA

à l'occasion de la célébration
du 95ème anniversaire de l'UGAB
organisé par le Comité de Suisse
de l'UGAB

à l'Hôtel Richmond de Genève
Entrée: Adultes 150 Frs suisses /
Jeunes 100 Frs suisses

Pour tous renseignements contacter :
Mme T. Avakian: 00 41 79 202 17 01
Mme A. Sella: 00 41 22 798 41 24

DANS LE CADRE DU COLLOQUE
INTERNATIONAL
CONSACRE
AU 1700e ANNIVERSAIRE
DE L'ADOPTION DU CHRISTIANISME
PAR L'ARMENIE

Concert exceptionnel

Haik Davtian
(violon)

Arthur Aharonian
(piano)

Oeuvres de :

BRAHMS, MENDELSSOHN,

KATCHATRIAN,

BAGHDASSARIAN, KOMITAS

Vendredi 25 mai à 20 heures 30

Eglise Evangélique Arménienne
d'Issy-les-Moulineaux

55, avenue Victor Cresson et
28, avenue Bourgoin —
92130 Issy-les-Moulineaux

Participation aux frais
Renseignements : 01.47.36.02.50

RECHERCHE

La Croix Bleue des Arméniens de
France recherche pour son séjour du
mois d'août pour son centre de vacan-
ces de Bellefontaine :

● ANIMATEURS (garçons) diplômés
B A F A

Ecrire à :

C B A F — Conseil d'Administration

17, rue Bleue — 75009 PARIS

CROIX BLEUE DES ARMÉNIENS DE FRANCE

FETE DES MERES

La Section Sossé Mayrig de la Croix
Bleue de Marseille-Ville organise «LA
FETE DES MERES» Samedi 26 mai à 15h
à la salle «Lévon Chant» de l'église
arménienne de Beaumont; 8, impasse
des Monts, 13012 Marseille.
Tél. : 04 91 93 13 50

Programme: Théâtre, poésie, chant pré-
sentés par les enfants du groupe Ed.
Deriklian, suivi d'un buffet.
Venez nombreux

A la découverte du JURA

La Croix Bleue des Arméniens de
France organise un séjour familial du
20 au 27 août dans son centre de vacan-
ces de Bellefontaine.

Promenade dans les environs, jour-
née à Genève à la rencontre de la
communauté arménienne...
Places limitées.

Renseignements et inscriptions avant
le 25 juin au: 01.48.24.46.57.

Date à retenir

SOIREE EXCEPTIONNELLE
organisée par la
CROIX BLEUE DES ARMÉNIENS
DE FRANCE
AU PROFIT DE L'ARMENIE
Vendredi 7 décembre

ՀԱՄԱՍԿԱՅԻՆ
HAMASKAÏNE
ՓԱՌԻՔ

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ԵՐԵԿԱՅԻՆ
ՎԱՐՄԻՆ ՊԵՏԱԿԱՆ
կը ներկայացնի

«ՀԱՅԱՐ ՈՒ ՄԷԿ
ՍԵՐ...»

երգիծական խաղ
Յուր և խաղարկի Բիլ
Վարդան Պարոնյանի
երկարաթի, Մայիս 28,
ժամը 20-30-ին

Պր. Բալամյան Բալամյանյան
«Սոսիսի սրահ»
6, rue Drouot, Paris 9^e
Տոմարը առաջնորդը Համար
«Համարյան»
01-43-76-67-37 / 01-48-24-63-89

12EME CYCLE DE LECTURES PUBLIQUES D'ŒUVRES DE DRAMATURGES ARMÉNIENS

Direction: ARBY OVANESSIAN

ՀԱՅ

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ԵՐԵԿԱՅԻՆ

ԼՆՈՒԲՈՒՄ

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ

ԸՆԹԵՐՑՈՒՄՆԵՐՈՒ

12^Ի ԶԱՐԻ

Կազմակերպումը:

ՀԱՅ
ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ
ԵՐԵԿԱՅԻՆ

Զեկարտ: ԱՐԲ. ԶԵԿԱՆԻԱՆ

Khatchatur ABOVIAN
FEODORA
ou L'AMOUR FILIAL
ԽԱՅԱՆԻՐ ԱՐՈՎԵՅԻՆ

ՖԵԴՈՐԱ

ԿԱՐ

ՈՐԴԵՆԱՆ ՍԷՐ

Hagop BARONIAN
TROIS DRAMATICOLES
ՅԱՎՈՐ ՊԱՐՈՆԵԱՆ

ԹԵԼԵԿԱՅԻՆ

ՎԿԱՅԱԿԱՆՈՎ

ԲԺԵԿ ՄԷ

ԵՐԿՈՒՄ ՈՐԻՔ ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ

Կիրակի, Յուլիս 10, ժամը 16-ին

Dimanche 10 juin à 16 heures

ԱՆԻՐ ՄԱՆՈՒԿԱՆ

ՄԱՆՈՒԿԱՆ ԿԵՐՈՒՄ

118, rue de Courcelles,

75017 PARIS — Me Courcelles

Մատթ: 30 Ժամ

ԿԱՏԻՆԱՆ

Կիրակի, Յուլիս 1-ին

ԳԱՏԱՆԱՆԻՐ

«ԽԱՆԱՆ»

Շաբաթ — Կիրակի

AVEC DIEU, POUR LE PEUPLE

Colloque international

du 1700ème anniversaire

DE L'ADOPTION OFFICIELLE DU CHRISTIANISME EN ARMENIE

organisé par

L'UNION DES EGLISES EVANGELIQUES ARMÉNIENNES DE FRANCE

Dans le cadre de son Synode de réflexion

24, 25 et 26 mai

Eglise Evangélique Arménienne

28, avenue Bourgoin - 55, avenue Victor Cresson, ISSY-LES-MOULINEAUX

THEME :

«La contribution de l'Eglise évangélique arménienne, à l'essor de la foi
chrétienne en 2001 : en diaspora et en Arménie»

Avec la participation de 30 pasteurs, théologiens et laïcs, acteurs et témoins
de la vie communautaire: de France, d'Arménie, des Etats-Unis et du Liban.

Renseignements et inscriptions :

Eglise Evangélique Arménienne — COLLOQUE 2001

28, ave. Bourgoin - 55, ave. Victor Cresson, 92130 Issy-les-Moulineaux

Tél. : 01 47 36 02 50 — Fax : 01 46 44 64 04

e-mail : gilbertleonian@hotmail.com

UNION GÉNÉRALE ARMÉNIENNE DE BIENFAISANCE

Nouveau ! SEJOUR ADOS

séjour mixte pour les jeunes de 15 à 17 ans

(1984 à 1986)

du mercredi 25 juillet au mercredi 8 août

Prix : 3500 Francs pour 1 jeune + voyage.

Activités : tennis — équitation — randonnées — rafting — vtt etc...

Animations arméniennes : chants — danses — histoire et traditions etc...

La Colonie de l'UGAB cherche des ANIMATEURS (garçons)

pour juillet —B.A.F.A. obligatoire

envoyer C.V. + photo

Pour tous renseignements veuillez contacter

UGAB — Centre de Vacances

11, square Aboni, 75016 PARIS

☎ 0145.20.03.18 — 06.20.35.26.92

ՄեֆՍիֆՍԷՅԻ 12 զաղթականներ որոնք
կը փորձէին զաղտնարար Միսցիալ - Նա-
հանգներ մտնել, ծաբաւէ մեղաւծ են Ս.
Բիզոնայի անապատին մէջ:

Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ-ՄԿՐՏԻՔ

ՓԱՐԻՋ

ԵՐԿՈՒՆԵԱՐԻՍ 28
Հայ պիտանավորները Հայաստանի առ-
նային Հանրապետության անկախության
հռչակման (19-18 Մայիս 28) տարեգար-
ժամը 18-ին երեկոյան փառերգու-
թիւն, որով առաջինը Հանրապետական
Մարմինը կը հրապարակի:

ԳՐԱԿԻ, ՅՈՒՆԻՍ 3

ՏՈՆ ՀԱՅԳԳԱՍՏԵԱՆ

Այս առիթով, կը պատրաստուի եւ կը զա-
րգի Հիւրերը Փառքի գահաւոր, Արցա-
խի Հայոց Առաջնորդ
ՊԱՐԳԵԻ ԱՐԲ. ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ

ՄԱՐՏԵԼԻ

ՍՐԲՈՅ ԹԱՐԳՄԱՆՁԱՑ

ՄԱՅՐ ԵԿԵՆՑԻ

Հայոց հաւատք եւ աւանդութիւն
յանձնարար
« ԼՈՒՍԱՆԻՐՈՅ ԼՍԱՐԱՆ »
Հանդիպումներ, շաբաթի մէջ, կը հա-
մարձ թիւ 11 Զրոյց - դաստիարակում
(Փրանսիական լեզու)

ՀԱՄԱՐԱՐՈՒՄԷԼ

ՀՈԳԵԳԱՆՈՍՏ

ԵՒ Ս. ԷՋՄԱՐՏԵԼԻ ՏՈՆԸ.

Երեկոյն շաբաթ

Հինգշաբթի, Յունիս 7, ժամը 19-ին
Բաժնետիրութեան
ՀԱՅԻՍ ԳՐԻ. ԱՆԻՏԻՔԵԱՆԻ
Մարտի. Մեղան Մակարիանի Կեդրոնի
Արժանի Զբոսայիտ տարածքի մէջ
339, avenue du Prado
13008 MARSEILLE

ASSOCIATION ARMENIENNE
D'AIDE SOCIALE

Siège Social: 77, rue La Fayette, 75009 PARIS

Tél. : 01 48 78 02 99 — 01 42 81 17 80 — Télécopie: 01 42 80 61 45

FETE CHAMPETRE TRADITIONNELLE

DE LA MAISON DE RETRAITE DE MONTMORENCY

44-50, avenue du Général de Gaulle — 95160 MONTMORENCY

le DIMANCHE 17 JUIN à partir de 11 heures 30

PARTIE ARTISTIQUE

EVELYNE ALTOUNIAN

MARTEN YORGANTZ

La troupe de danse «ASTRIG» de la Croix Bleue d'Arnouville

Bar — Buffet — Ambiance familiale

Départ gare du Nord à partir de 10h, tous les quarts d'heures, jusqu'à 18h,
descendre à Engghien-les Bains, prendre l'autobus n° 13
jusqu'à l'arrêt Rue de Grosley

Entrée gratuite — Parking

Réservation conseillée: Tél.: 01.39.83.20.67

Toutes les dispositions sont prévues en cas de mauvais temps

ԵՐԿՈՒՆԵԱՐԻՍ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԵՐԿՈՒՆԵԱՐԻՍ
ՓՈՐՈՒՄԻ ԵՐԿՈՒՆԵԱՐԻՍ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐ

Համագործակցութեամբ

ԳԵՐՄԱՆԱԶՆՈՑ ԿԵՐՈՐԱՄԱՆ ԿԵՐՈՐԱՐԻՍ

ՀԱՅԿԱՆ ՀԱՅԳԵՐՈՒ ՀԱՍՏԱՍՈՒԹԵԱՆ

և

ԵՐԿՈՒՆԵԱՐԻՍ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԳԱՐԵԱՆԵԱՆԵՐՈՒ ՓՈՐՈՒՄԻ

ՅՈՒՆԻՍ 1-4, ՊՈՆ, ԳԵՐՄԱՆԻԱ

ԳՐԱՄԱՐՏԻՔ

ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԻՍՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ՀԱՅԿԱՆ ՍՈՒՐՈՒՄԸ

ժամանակահատված

Հայաստանի Արտաքին գործեր նախարար Պր. ՎԱՐԴԱՆ ՍՈՒՐԱՆԵԱՆԻ,
Արցախի վարչապետ Պր. ԱՆՈՒՆԵԱՆԻ, ԳԱՆԻՆԵԱՆԻ,
Հայաստանի Հանրապետական Դիմաւոր զինուորի ղեկավար Պր. ԱՆՈՒՆԵԱՆԻ,
ԵՐԿՈՒՆԵԱՐԻՍ ԿԵՐՈՐԱՐԻՍ ԶԱՐԿԱՆԻ,
Փրոֆ. ԿԱՐԱՆ ԹԱՆԿՈՒՆԻ,
ՏՆԲ. ՄԵԼԻՍԻԱՆԻ

ԳՐԱՄԱՐՏԻՔ

Երեկոյնային ժամանակահատվածով մերկայացուցիչներ

ԱՆՈՒՆԵԱՆԻ ՄԵԼԻՍԻԱՆԻ (Բաղնախոս), ԱՆՈՒՆԵԱՆԻ ԿԱՐԱՆԻ (Փրանսի),

ԹՈՒՐԻՍ ԳՐԱՄԱՐՏԻՔ (Փոխգործակալ), ՎԱՐԴԱՆԻ ՍՈՒՐԱՆԵԱՆԻ (Բաղնախոս),

և Երեկոյնային 16 երեկոյնային Հայ Դիմաւորներու մերկայացուցիչներ:

Արժանագրութեան եւ ծանոթանալու տեղեկութիւններ
F.A.E., Route de Lausanne 341, 1293
Bellevue, Genève, Suisse, Tél./Fax : 41227741175
E-mail: fae@users.ch
Web-page: <http://www.users.ch/fae>

ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԻՍ

HAMASKAÏNE

ՓԱՐԻՋ

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ԵՐԿՈՒՆԵԱՐԻՍ

ՎԱՐԴԱՆ ԳԵՐՄԱՆԵԱՆ

Կը ներկայացնէ

« ՀԱՅՐ ՈՒ ՄԷԿ

ՆԵՐ... »

երգիման խաղ

Կայքէջը կայքէջէն

Վարդապետներ

Երեկոյնային, Մայիս 28,

ժամը 20-30-ին

Յրդ. Քաղաքային Բաղնախոսարար

«Կոնֆեր» արտադր.

6, rue Drouot, Paris 9^e

Տոմարը տարածուի. համար

Հաճախիչ

01-43-76-67-37 / 01-48-24-63-89

FRANCE-CULTURE
FM 93.5

Du 28 mai au 1er juin de 10h à 10h30
«Chemins de la musique» présenté par
Gérard Tourtrol et Nevart Andréassian,
chef d'orchestre et avec la participation
de Arthur Aharonian, pianiste, mu-
sicologue et ethnomusicologue.

ՃԵՌՈՒՄ

Երեկոյնային, Մայիս 28-ի «Կոնֆեր»
թիւնի մէջ հաւաքուած Հիւրեր Փառ-
ժանի - Փառանքի Անդրապետներ
հաջորդաբար հաջ կ'ընդգրկուի
զբօրեան երգող Կոնֆերի զար-
բերութիւնը. Բ. Կոնֆերի զարգե-
լուծումը:

Ինչպէս զիտե՛ք ինչ թէ Հայաստանի
անկախութեան պայքարի միջոցով
«Կ» Կոնֆերի հաջորդականութիւնը,
կը շարունակուի «Կ» Կոնֆերի զարգե-
լուծումը, որ, արժանաւոր շարունակ
է, որ, զարգեցնելու, որ, առաջին շա-
բաթը, որ, հաջորդականութիւնը, անկախութեան եւ զարգեցնելու առաջին կրօն
փառանքի թիւններ:

UCAB — PARIS :

L'UCAB—Paris Ile-de-France vous
convie à une rencontre

avec CLAUDE MUTAFIAN

Historien et Maître de Conférences
à l'Université Paris-Nord

et

ERIC VAN LAUWE

Ingenieur-cartographe

autour de leur ouvrage

«ATLAS HISTORIQUE ET CULTUREL

DE L'ARMÉNIE»

Proche-Orient et Sud-Caucase,

du VIIIe siècle av. J.-C. au XXe

Diaporama durant la soirée

organisée par le Comité

de Paris IDF de l'UCAB

le mercredi 30 mai à 20h30

au Centre Culturel Alex Manoogian

118, rue de Courcelles, Paris 17^e

— Me Courcelles —

CROIX BLEUE
DES ARMÉNIENS
DE FRANCE
A la découverte du JURA

La Croix Bleue des Arméniens de France organise un séjour familial du 20 au 27 août dans son centre de vacances de Bellefontaine.

Promenade dans les environs, jour née à Genève à la rencontre de communauté arménienne... Places limitées.

Renseignements et inscriptions avant le 25 juin au : 01.49.24.46.57.

Visite à Boulogne s/Mer

La Section «AGNOUNI» d'Asnières de la Croix Bleue des Arméniens de France

vous invite à visiter

l'Aquarium de Boulogne s/mer

et la vieille ville

les 16 et 17 juin — Participation: 600 F

Voyage en autocar, nuit à l'hôtel

petit déjeuner; dîner et entrée à l'au-

rium compris.

Pour plus de renseignements

Contactez les numéros suivants :

01 47 99 41 19 et 01 56 04 19 88

Imprimé sur les Presses

du Journal «HARATGH»

83, rue d'Hauteville, 75010 Paris

Siret : 571 027 317 000 15

Commission Paritaire : N° 55986

SABERATOURS
PARIS • EREVAN • PARIS
VOL DIRECTS
SABERATOURS
ASSISTANCE A L'AEROROK
ORGANISATION DES VOYAGES ET DE TRANSFERT
RESERVATION D'HOTEL
LOCATION DE VOITURE AVEC CHAUFFEUR
EXCURSIONS GUIDÉES
VOYAGES ORGANISÉS EN GROUPE
SABERATOURS
19 RUE ST. ROCH - 75001 PARIS
TEL 01 42 96 10 10 - FAX 01 42 96 18 77
SEVAN VOYAGES
48 COURS DE LA LIBERTÉ - 69003 LYON
TEL 04 78 60 13 66 - FAX 04 78 60 92 26
EREVAN
10 RUE VARDANANTS - 375010 EREVAN
TEL 52 54 48 / 52 85 48 / FAX 50 56 86
Sabera@wanadoo.fr
A votre service pour toutes destinations
dans le monde!
www.saberatours.com

CENTRE DE VACANCES
DE LA CROIX BLEUE DES ARMÉNIENS
DE FRANCE - Bellefontaine (Jura)

Près de la frontière suisse et à proximité de Morez, Morbier et les Rousses, le village de Bellefontaine abrite, depuis plus de 40 ans, le centre de vacances de la CBAF. Implanté dans un domaine verdoyant, de 2 hectares, en lisière de forêt, le centre accueille chaque été, en juillet et en août, 350 enfants, encadrés d'une cinquantaine d'animateurs et de directeurs diplômés.

Les enfants évoluent dans une ambiance arménienne, rythmée par des activités variées et enrichissantes (sports, randonnées, travaux manuels, éveil à l'arménité, musique, danse, chant...).

Le séjour de juillet étant complet, nous vous invitons à inscrire vos enfants pour le mois d'août en contactant notre secrétariat au 01. 48. 24. 46. 57 qui vous dirigera auprès de la section la plus proche de votre domicile.

La colonie organise une fête traditionnelle pour les parents le dimanche 12 août.

Date du séjour :
Du 27 juillet au 19 août

L'prix :
Colonie de Bellefontaine : pension 3 550 F + voyage 450 F (Paris et Marseille)
Camp rayonnant de Bellefontaine : pension 3 800 F + voyage 450 F (Paris et Marseille)

որքիցի Արտաքին գործերու փոխ-
արար Մ. Պաշաճան Մոսկուայի Հան-
րապետի խոսելով խոցողակարգի մա-
ր, յայտնած է թէ անոր կատուցումի
կրնայ նախագիծին մէջ նշուածէն
ի զած ըլլալ. ան աւելցուցած է թէ
այդ ճամբով առաջարկած էն իս քարու-
այտ ճամբով փոխադրել:

ԱՅՆ ՕՐԵՐՈՒՆ, ԵՐԲ ՆՈՅ
ԻՐ ՏԱՊԱՆԸ ԿԸ ՇԻՆԷՐ

[illegible][illegible][illegible]

**ՄԻ ՀԱՅՈՒՀԱՌ
ԳԼՏՄԱՌԹԻԻՆ**

ՄԱՅՐԱՆՈՅՇ ԵՔԿՐԵԱՆ

ԿԵԱՆՔԻ ՇԵՄԻՆ

իսկ տալիս էր: Որքանում է:
 Դեռ հեղեմներն է, դասեր մէկ ա-
 ճի տալ են սպուկը, իսկ իմ խմբի-
 ում ոչ ոք էլ պարապել: Եւ պէտք է ու-
 թարբան, նորի հետ բաց թողալ են չ-
 փրկեն: Մի բանի օրում կաթմեղի ա-
 լիկն ետամքիկի ծրարիկը (Հայոց լե-
 ճի գրախոսութիւն), ներկայացրի տե-
 րեկին, հաւանութիւն տուէր, անցալ
 քննիչ:

Ինչևս զիւր զարը եղայ ժողկրթութեան, նրանց վրայ «մոնաթ» եկայ, որ ինքն եւս կանչել համալսարանից: Ժողկրթութեանը ինձ հանգստացրեց, լայով մի գրութիւն, որով խոստանում էր ուսումնական տարւոյ վերջին ինձ արժեքներ տալ: Դա ամրապնդեց հաստատ, եւ ես եկայ զիւր աշխատանքի շահագործման:

Մինչև իմ գալը Աշիկը նոր սենեակ էր
կազմակերպել: Այս սենեակը գետնին
առասար էր, քսու մեծ քանիս անոթ, քանիս

Մասնագետները գտնի կը գտնեցնեն կամ
համեմատական շրջանին, կամ բնականապես
կամ ալ նախաձեռնեցնեն... Այս դե-
պիս տարբեր կը թելադրուի այն առեղ-
ծուածային տատերուն պատճառաւ որոնք
վարպետացած են արտաքին կողմին վրայ
և կը լինենք Ասորի - Բարեկամացնե-
րու սեպագիւղը։

[illegible][illegible]

**ՀԲԸՄ-Ի 95-ԱՄՆԱԿԸ
ՄԻԼԱՆՈՑԻ ՄԷՋ**

ՄԻԼԱՆՑ («Յարար») .

Հ. Բ. Է. Մկրտչեան 95-ամեայ տոնա-
կատարութիւնը տեղի ունեցող Շարաքի
բրիկիտի Մայիս 19, Մկրտչեան Հայ Տան
մէջ, կամուրջակա՛նքներ տեղադրի մաս-
նակներն է։ Այս տարբի վարտարութիւն ա-
յառնները կողեցեկ դադարաւ մը յոյսած
իւր տոյ տարեկաններն անկ բառախօսական
երեկոյնով մը։ Այս տարեկան Շարաքի
իւր պարտաւոր դադարութիւն և ինչպէս Հա-
մարտ տեղադրի Հայութիւն զա՛մ ծանօթ
Պոլսոյ «Մարմարա» թերթի իտալոյրա-
պետ, դրօշ, տպագրութիւնը՝ Պր. Ռո-
պրտ Հաւտարեան։

Յարգելի Պարոնք մեծ խանդավառու-
թեամբ ընդառաջեց հրաւերին, օգտուե-
լով առիթին, մօտէն ծանօթանալու նախ.
միլանահայ դպրութիւն, որ թէեւ թիւով
սկզբի էր բայց հակակահն ինքնութեամբ
ստանալիս քորաւ:

Որդւում թաւանէն մի քանի օրեր
առաջ արդէն հոս էր: Ունեցաւ բազմա-
զան հանդիպումներ, մօտէն ճանչա-
նաւ Ն. Բ. Ը. Միութեան մասնաճիւղի
անդամները:

Համոխախախտ, ինչպես ինչից, սեղի ունեւայ Հայ Տան մէջ, որուն արտքը (եղ. խա) էր Հետաքրքիր Համոխախտներով, որոնք իսկ լաւ լաւէն ինչ որստի քանտառնի մասին, բայց, առիթը, չէին ունեւայ զինք հանելուք: Եւստորք յայտարարուած էր որք քանտառնի մէջ, պիտի լլայտ Հայերէնը: Կտուի Համոխախտ արտքը (եղ. խա) էր: Եւստորք ինչ մէջ է օտար պիտեւոր: Եւստորք ինչ լաւ Հայի, երեւոյթ մը է, ունեւայ մէջ լաւագործին, որուն հաւանք ոչ միայն Բարեկրօնական աղաքաներն ու Համալիրներն այլ բոլոր ներկաւոր լաւագործն էին:

Սրահը չափ գեղեցիկ է։ ճաշակով զար-
դարուած էր։ Կար այն ամէնը որ կը խոր-

Հայ անձնուսուցչու շարքը։ Սովորյալ մժ-
կիթերը աշխատակիցը իր յօդուածին
կից չարտօնութեան չարք կու տայ։ «Է՛ր
կից կարծիքդ», օր թ պիտի Հասկանա՛ն,
որ Չուկիստիան ո՛ւմ ժաշկ երկիթ թէն ի
կուցի տեղաժաշկի ԹՔԱՒԱՒ։ Եւ երբայ
անձն Միտիւնը, այլի մարդկանց թա-
ղալարիթմութեան օրաշունչն։ Եւ թէ չ
ԹՔԱՒԱՒը, ո՛ւ ալ երբայական Միտիւնը
չարտօնութիւն կուունեային, կիթ ինչ
նորը՝ նոր զետեղում չլլար Ստուծոյ
կողմէ յաւերճացնելու։ Համար մարդկա-
նից ցերեզ։

ॐ. उ. ३.

ՄԵԾԱՐԱՆՔ

Մայիս 15-ի Պաշտոնախերքի Հրատարակած է ցանկը ախ անձնուորությունների, որոնց չնորհուած է Արմանիւրի Ազգային Հարկի Հրահանքի: Ասոնց հարկին է արհեստի գոտանապետներն ինչոյն մէջ՝ Ալէքսի Կէօմեան (Institut Supérieur des Métiers, 27 ans act. prof. et serv. civ.).

[illegible]

Պատմից եր անձնական փորձառություններն իմ հիշողից ճանջացած է այս միտումներն ու հանդիսացող անոր սիրվել խաղաղությունը Միկր Մանուկեանին, մեծարարած ու յայդուած անկէ, տաացած անոր քրցանակաները, աղփանացած հայ անուով քրցանական, հիմնադրարած Բարեգործականը րարերար անդամներ Ռիթա եւ Վարդգէս Պալանի կողմէ :

[illegible]

Ծնորհաւորութիւններ եւ շնորհակալութիւններ կազմակերպողներուն : Ծնորհակալութիւն Պր. Հատտէճեանին որ իր ներկայութեամբ ոգեւորեց երեկոն եւ խանդավառութիւն ատրոջծեց :

ցէ իմ գործը չի, ասացի, բայց անտարբեր չեմ կարող մնալ: Գրեմ չեմ: Իրեն չի վերադարձնում: Երեսուցամյա, ասացի, ի՞նչ էք անելու, նոյնիսկ լեզուն չբարձրեք, արդեալ աչ, ո՞ւմ խոսեցիք էք թողտուք երկրաներին: Մտածել էք աչ մասին: Մի խաղաղ, ասացի, խաղաղ չեմ ապրի յայդպիսի քան անկ: Երեսուց լսեց ինձ, ասաց, որ ամէնից շատ ինձ ննջ էր ամառուս, ասաց, որ լաւ կը մըտածի:

(Timp. 37)

լի առաւելութիւններ ունէր. մօտիկ էր
դպրոցին, աւելի լուսաւոր էր, աճենա-
կարեւորը, դուռը փակուած էր:

Իսկ ինչպիսիք կարգերը եւ օրենքները, որ, չոր չլար զգրագրելի Արարարս, ուրեք ջրմանը Ի տեղափոխեցին: Գոյացրի տառերը չորսդէպ իմ մարդ եւ: Հանդիլ Գոյացուեալն Արարեալն էր, ամեն ինչով մարդ էր, լամբ էր շահեւ Երկր: Լեւալն: Համբարեք ընտանիք եւ, ունեիք մի քանի տանտան տալի երեխայ, որքն եւ լաւ տիրեցի: Տնորեք ընտանիքն Համբարեալն իմով կարծեմ թէ ընտանեակն յանդէ մեր ապշ տարալոյ ունեցչական կարգի Բարեպաշտ գործունեւ թնայն:

Ինչպիսիք խոնքը եւ իմ տնտեսակ ինչպէ՞րէ: Բրան ինչպէ՞ր: Բարեպաշտն ինչպէ՞ր: Բարեպաշտն: Բարեպաշտն ամառն իմ տան երեխանք տարան, զոն քննեալ յարկով էր քանի շորանքարեք: Ինչ իմ տնտեսարանը արկնիքները զաւել տալեցիս, իսկ իմայ աշէք, զմեզ կուտայեք: Անք մանանք թմբէնքը իմ տն զէն Երկր, զիշուստ զաւել կուտայաւատաւ տուտ չէր կուտարեք (եւ եւ Անքիք տուտ չէր կուտարեք Երկր):

Մեր նաղըր գաւառը մեր արդիվ մէջ,
արդիւ՛ր ազգայնի տակ: Մի տարւոյ՝ 5-6
տարեկան, տարօրէն գլխի բարձրակէ յա-
մարեմք եւ սննդամիջոց է: Եւ նախ ճարտի-
քին մերիցք անմիտաւ նոյն եր պցուն ճոյն
ն: Կառուում: Իսկ մի տարուն երկու բնոյ
մէկ էրէ տակ, զոչ էր տարւոյ: Ընձաքի
հետիւի, բայց կառուելով փառնա, չը-
կարողացայք բռնել, տարւոյ ու տարւոյ:
Վարկերի բնոյնք, զոչ գաւառն
յի լինի յերկարաւ: Գարջի գաւառի գաւ-
ճնաւոր ծառի եր մի օր է, եր այլ-
նա ցարկն զնմանաւ ճարտ բար, զոչ
զոչեմանաւ միտելք: Ընկեր զոչոր բա-
նաւ, մի է ճնէ կարող զոչ մարկել:

այդպէս օրը ցերեկով բերեցինք, դժուարովիամբ ջարդեցինք, վառեցինք, մի քանի օր սառչեալուց յետոյ վերջապէս մի քիչ տաքացանք:

Այդ տարիներին քաղաքում հացը նոր-
մայրով էր: Հետևաբար ամբան արժա-
կուրդին ես նշանակեա երկու ամսուտէի նոր-
մայր էի ստանում՝ 32 փ. ալիր: Այդ ա-
լիրը տանում էի մօրս: Դրի համար նա
նստ էր ուրախանում: Քիչ-քիչ խոտ-
անում էր զարմ ալիրին, հացը լաւ էր
ստանում:

Երբ արդ անհնար ժամով էր կարգի՝
 իր քարտուղար Երեմի ասում, որ ևս երե-
 նակ չկան խաբար գալիս որ մեկ ժա-
 մանի չնա կարգի՝ Երեմիին Ժողովրդի արմա-
 ղաբերակիցներին կազմվո՞ւն։ Այսինքն
 Երեմի էր այդպես ասում, եւ ի՞նչ չաւա-
 րում էր։ Բանեանքն զգալ, որ եւս քը-
 ժան էր, քանզի զեւ զեւ ասում զնա՝ զնա-
 ղան ժողով էին։ Երբք մտցաւ չէր տա-
 լիլ կառնակի՝ քանզի քիչաբարեքն
 կրէիններին, մասնաւոր, որ Երեմի լա-
 խար էր, բայք որ էր՝ Հինգ երեւոյթի
 տէր։ Մի որ, ասակն, դարձան զկրկնի
 տէր։ Մի կրկն յոնք, որ Իմ ժամն եւ իս-
 րայում։ Բնաւորաբար, ցուան անկէպէս
 Բաւան։ Բայց քանզի խոստցարեման
 անկէ քիչաբարեք ժամ ասանմանքն մի
 ժամ էր, կարեւոր էր չարտանալիքն-
 քան ինչ, կարեւոր էր քարտուղար ասում,
 որ քանզի քիչաբարեքն ժողովրդի արմա-
 ղաբերակիցներին եւ կարեւոր։ Որովհէտ
 էր ցույս։ Ուստասանան սարկուն եւ իրենց
 անանքն վերցնում էին չէր երեւանալիքն աս-
 ալին, որ քարտուղարն ասէին, էր եւ
 ասան յման քոր։ Այդ երեւան յմանք էր
 ինչ ժամ զայն, եւ Լիւնիս որով անա-
 ղան էր քիւ մտկեր։ Մի սրբուն, որ յոն-
 քն չկույտ այսին։ Համարեմք ու Անիին
 ասանայ, որ եւ ամէն ինչ գնում։ Փո-
 լաւ։

